

סיסילי איילנד (1881) וראשון לציון (1882) — דמיון ושוני

Author(s): מרגלית שילה

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. ד (תשנ"ד), pp. 65-96

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70037104>

Accessed: 04/12/2011 01:43

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

סיסילי איילנד (1881) וראשון לציון (1882) – דמיון ושוני

מאת מרגלית שילה

השאלה: 'לאן – אמריקה או ארץ ישראל?', שהדהדה מעל דפי העיתונות היהודית בשנים 1881–1882, מציגה יותר מכל את הרקע לגל ההגירה הגדול, שהחל לזרום הן לעבר העולם החדש (ארצות הברית) והן לעבר העולם הישן (ארץ ישראל).¹ בפרק זמן זה, אשר אפיינוהו מבוכה ותהייה, נדמה היה, לכאורה, שהמהגרים ראו בשני היעדים גם יחד את הארץ הנכספת. וכך כתב על כך ביומנו הביל'יזי חיים חיסין:

קרע התהווה בקרבי. כאשר החלטתי לנסוע לאמריקה, חשבתי לעסוק בעבודת אדמה שש-עשר שנים ולגמור שם אחרי כן את הלימודים באוניברסיטה, כלומר רציתי לעבוד גם בשביל אחרים גם בשביל עצמי. לעומת זה, אם אסע לארץ ישראל אצטרך כולי להתמסר לענין זה (=עבודת אדמה).²

חיסין הודה, שבקרב התרוצצו שתי המגמות וההכרעה ביניהן היתה קשה. בתודעתו ובתודעת רבים מבני דורו היו כרוכות הן ההגירה לאמריקה והן העלייה לארץ ישראל בבחירת החקלאות כמשלח יד.

גל המהגרים הראשון הגיע לחופי ארצות הברית במחצית השנייה של שנת 1881, ובדצמבר של אותה השנה נוסדה המושבה הראשונה של מהגרים יהודיים מרוסיה: סיסילי איילנד שבמדינת לואיזיאנה. ליפו הגיע גל המהגרים הראשון באביב 1882, ובאב תרמ"ב (יולי 1882) הם ייסדו את המושבה הראשונה: ראשון לציון.³ שתי המושבות כונו 'ראשונות', ואת שתיהן ראו מייסדיהן כציון דרך בהיסטוריה היהודית

1 י' פרנקל, נבואה ופוליטיקה, תל אביב 1989, עמ' 157–165; J. Frankel, 'The Crisis of 1882 as a Turning Point in Modern Jewish History', *The Legacy of Jewish Migration*, ed. D. Berger, New York 1983, pp. 9–22; M. Wischnitzer, *To Dwell in Safety*, Philadelphia 1948, pp. 37–66.

2 ח' חיסין, מרשומות אחד הביל'יזים, ירושלים תשנ"א, עמ' 35; ההדגשות שלי.

3 J.S. Menken, *Report on the Formation of the First Russian Jewish Colony in the United States at Catahoula Parish, Louisiana*, London 1882. תודתי לגב' ח' דינסטאג, הספרנית הראשית במחלקת היהדות של הספרייה הציבורית בניו יורק, ששלחה לי העתק של הדו"ח. ראשון לציון נוסדה בט"ז באב תרמ"ב (29.7.1882), והיתה המושבה הראשונה שהקימו אנשי העלייה הראשונה. קדמו לה מושבות היישוב הישן, גיאוני ופתח תקוה.

וכדוגמה לחיקוי לדורות הבאים. סיסילי איילנד כונתה: 'המושבה הרוסית-היהודית הראשונה בארצות הברית' (The First Agricultural Colony of Russian Israelites of America). ראשון לציון – שמה מדבר בעד עצמה, ובתקנותיה נאמר במפורש: 'והיה למופת לאחינו בני ישראל הבאים להאחזו בארץ הקודש'.⁴ פרשת ההתיישבות בסיסילי איילנד היתה קצרת ימים ורוב המתיישבים עזבו את המושבה תוך חודשים מספר. ראשון לציון, לעומתה, היא כיום עיר גדולה. תיעוד רב ומעניין השתמר על הקמתן ועל תחילת דרכן של שתי המושבות. תולדותיה של ראשון לציון הונצחו במספר רב של ספרים: ספרי יובל, ספרי זכרונות ומחקרים.⁵ קורותיה של סיסילי איילנד תוארו במקוטע ובלא דיוק רב במספר ספרים על תולדות החקלאות היהודית בארצות הברית.⁶

אף שתנועת ההגירה לארץ ישראל ולארצות הברית הצמיחה בראשיתה פירות דומים כל כך, מיעטו החוקרים להשוות ביניהן. אף לא נתבררה לעומקה השאלה, מדוע היתה ראשון לציון לסיפור הצלחה, ואילו סיסילי איילנד, שהוקמה במדינת הוזהב (די גאלדענע מדינה), נכשלה?

במאמר זה אנסה לשרטט את קורותיה של סיסילי איילנד, תוך שימוש במקורות שלא נוצלו עד כה במחקר. דגש מיוחד יושם על מטרות המייסדים ועל השוואתם למניעיהם ולקורותיהם של מקימי ראשון לציון. כמו כן, אבדוק את הגורמים שהביאו לנטישת סיסילי איילנד, תוך השוואתם לקשיים שניצבו בפני מייסדי ראשון לציון. השוואה מעין זו תשפוך אור חדש על אנשי העלייה הראשונה ותחדד את הבנתנו לגבי ייחודה של ראשית ההתיישבות החקלאית העברית בארץ ישראל לעומת ההתיישבות באמריקה.

א. הפנייה להתיישבות חקלאית

'חובבי ציון' ותנועת 'עם עולם', הנראות ממרחק של למעלה ממאה שנים כשתי תנועות שונות כל כך, החלו, כאמור, כנהר גואה הנשפך לשני יובלים. תנועת עם עולם היתה תנועת ההגירה הראשונה בגודלה בקרב יהודי רוסיה בשנים 1881–1882, אם כי לא ברור מי בדיוק נכלל במסגרת תנועה זו. 'תנועת "עם עולם" היתה מראשיתה תנועה אמורפית', כתב י' עובד.⁷ לא אעסוק כאן בתולדותיה של תנועה זו, אלא בכירורן של שתי שאלות: מה הניע

4 'תקנות ראשון לציון', בתוך: א' דרויאנוב, כתבים לתולדות חובבי ציון וישוב ארץ ישראל, בעריכת ש' לסקוב, א, תל אביב תשמ"ב, עמ' 470.

5 ד' יודילוביץ, ראשון לציון התרמ"ב-התש"א, ראשון לציון 1941; א"מ פריימן, ספר היובל לקורות המושבה ראשון לציון, א, ירושלים תרס"ז; ר' אהרנסון, הקמתן וראשיתן של זכרון יעקב וראשון לציון כמושבות חקלאיות, עבודת גמר לשם קבלת התואר מוסמך של האוניברסיטה העברית בירושלים, תשל"ט. בהערות להלן יציגו מקורות ומחקרים נוספים.

6 ראה המחקרים הנזכרים להלן. והשווה למשל: מ' נאור, 'פלשתינה מעבר לאוקיאנוס', עתמול, ו, 1 [33] (תשרי תשמ"א), עמ' 22–23.

7 י' עובד, מאתים שנות קיומנה בארצות הברית, [רמת אפעל] תשמ"ו, עמ' 267, הערת כוכב. וכן

את המהגרים לאמריקה לעסוק בחקלאות, ובמה היו מניעיהם שונים ממניעיהם של חובבי ציון?

הפנייה אל היהודים לעבור מ'פרנסות אוויר' לעבודת האדמה נשמעה כבר במאה ה'י"ח, ובשלהי המאה ה'י"ט שוב לא היה בה משום חידוש. חקלאות נחשבה לעבודה יצרנית, המיטיבה עם הסביבה ועם העוסקים בה, ואף נתפסה כעיסוק מוסרי וכהשתתפות במעשה הבריאה. דעות אלה חזרו ונשנו בפי מצודי ההגירה לארצות הברית, והחידוש המרכזי בתפיסתם היה העתקת יעד ההתיישבות ממזרח אירופה לארצות הברית. הפנייה אל השדה והטבע באה גם להזים את דיבותיהם של האנטישמים, אשר ראו ביהודים טפילים, המתפרנסים מעבודות תיווך וחיים על חשבון אחרים.⁸ המעבר ליבשת החדשה היה כרוך ברצון לשינוי הסטריאוטיפ היהודי ובמתן מענה לטענות האנטישמים בדבר טיבו הנחות של היהודי.⁹ המעבר לעבודת הכפר עתיד היה לזכות את היהודים במעמד של אזרחים בארץ החדשה, כפי שכתב אחד המתיישבים במושבות החקלאיות של ניו ג'רסי: 'מטרתנו היתה לרכוש בית ואדמה כדי להתפרנס... לזכות בברכת החיים הטבעיים של האדמה... להיות אזרחים נאמנים למולדתנו החדשה...'¹⁰ במילים אחרות: המעבר לחקלאות יבטיח שהיהודי יחשב כאחד האדם, כאחד מאזרחי ארצות הברית. עבודת האדמה נתפסה גם כבעלת יתרונות כלכליים. אף הארגונים היהודיים הפילנתרופיים השונים, באירופה ובארצות הברית, אשר תמכו בשאיפות המהגרים היהודיים להתיישב, ראו בחקלאות תחום המפרנס את בעליו בכבוד. 'וברבות הימים יהיו הקולוניות ועבודת האדמה מקור נאמן למחיה ולפרנסה לעם רב מבני ישראל הנודדים מרוסיה'.¹¹ אדמת אמריקה הפוריה שימשה תמריץ נוסף: 'עין כי האדמה בארצות הברית היא פוריה ודשנה מאד, ומביאה ברכה רבה לכל העוסקים בעבודת האדמה'.¹² זאת ועוד, אמריקה שיוועה למהגרים:

ראשי העם וגדולי המדינה [באמריקה]... שולחים ומפיצים קול קורא ותוברות מיוחדות לכרוז ולהודיע טוב הארץ לגרי אירופה להמשיכם אליהם משם... כי כבר הורם הנסיון לדעת שיסוד הקולוניות הוא ראש פנה לבנין גדלות הארץ, וברבות התושבים תרב ההכנסה וארץ שמה תהפך לארץ נושבת ופוריה.¹³

ראה: ח' טורטל, 'תנועת עם עולם', העבר, י (תשכ"ג), עמ' 124–144; ש' לסקוב, הביל'ויים, ירושלים תשל"ט, עמ' 26–21; A. Menes, 'The Am Oylom Movement', *YIVO Annual of Jewish Social Science*, IV (1949), pp. 9–33

J. Brandeis, *Immigrants to Freedom. Jewish Communities in Rural New Jersey since 1882*, Philadelphia 1971, pp. 12, 19

G. Wishnick-Dubrovsky, *The Land was Theirs. Jewish Farmers in the Garden State*, Tuscaloosa 1992, pp. 10, 15. לדבריו של מיכאל הילפרין על יהודי רוסיה, ראה בשבועון הניו־יורקי: *The Jewish Messenger*, 30.6.1882

ברנדס (לעיל, הערה 8), עמ' 23.

י"ד אייזענשטיין, 'היהודים בארץ החדשה', הצפירה, כ"ג באדר תרמ"ב, גליון 10, עמ' 76.

[חז"ס]. 'שימת עין על שאלת עבודת האדמה', הצפירה, כ"ה בתמוז תרנ"א, גליון 161, עמ' 652.

י"ד אייזענשטיין, 'תולדות הקולוניות שנתסדו על ידי אחינו גולי רוסיה באמריקה', נר העברי, ב, א (ניו יורק 1898), עמ' 9–10.

דברים אלה לא נכתבו רק בכרוזים שנשלחו לאירופה, אלא אף מעל דפי העיתונים היהודיים בארצות הברית. בעיתון הצפירה צוטטה כתבה מהשבועון *The American Democrat*, והכותב הסביר, כי הסיוע להתיישבותם של המהגרים ממזרח אירופה יינתן 'לא למענם בלבד, כי גם למעננו, ולמען תברך ארצנו בגללם, כאשר יפרצו בארץ, ועבודתם תביא לנו ולבנינו אחרינו ברכה עד בלי די'.¹⁴ ההתיישבות החקלאית נחשבה מועילה לא רק למהגרים היהודיים מאירופה, אלא אף לתושביה של אמריקה. בשלהי המאה הי"ט כמהה ארצות הברית למתיישבים אשר ישבו על אדמתה ויעבדוה.

מה חשבו אותם מהגרים יהודיים, אשר ביקשו לממש תוכנית התיישבות זו, וכיצד נימקו את צעדם הנועז? הרמן רוזנטל, מי שעמד בראש קבוצת המתיישבים בסיסלי איילנד, הסביר את מטרותם:

זה כבר נוכחתי לדעת דבר אמת כי פגעי עמנו לא יחדלו כל עוד לא יהיה בתוכנו המון עובדים וממציאי מחיה ומוזן בעולם, – כי העם החי רק מעמל לאומים אחרים לא לעולם יעמוד... אחת העצות הנכונות היא, לדעתי, להקים מתוכנו למצער חצי מיליון אכרים ועושי מלאכה אשר מעמל נפשם יחיו. ליהודים הרוסים יש גם החפץ וגם היכולת לעבוד ולעמול.¹⁵

דבריו של רוזנטל מאלפים. הוא ראה עצמו כמפלס דרכו של ההמון היהודי, והאמין שהיהודים מסוגלים לעבוד את האדמה. זאת ועוד, הפנייה לחקלאות לא רק תיטיב עם היהודים על בסיס אישי, אלא גם תבטיח לדעתו את השבת הכבוד האבוד של היהודים כעם. רק פנייה המונית לעבודה יצרנית (עבודת אדמה או עבודת כפיים) תעלה את מעמדם של היהודים בעולם. אי לכך, מעבר של המוני יהודים להתיישבות חקלאית בארצות הברית יהיה צעד בעל משמעות רבה לכל העם היהודי, ובמילים אחרות: צעד בעל משמעות לאומית.

ראייה זו לא היתה נחלתו של רוזנטל בלבד. מעדויות נוספות עולה, כי דאגתם של המהגרים-המתיישבים היתה לא רק לעצמם, אלא גם להמוני היהודים המבקשים לעזוב את רוסיה. יוסף פטריקובסקי, מראשוני המתיישבים בארצות הברית, אשר פרסם את קורותיהם מעל דפי 'המליץ' תחת הכותרת 'משא מדבר לואיזיאנא', הציג את מטרותם כדלקמן: 'לברוא בריאה חדשה אותם ואת אחיהם, להיות לאכרים לעובדי אדמה ולהיות מופת בעמם הנווד'.¹⁶ פטריקובסקי ציטט את אחד מחבריו המתיישבים, שאמר במפורש:

14 חז"ס (לעיל, הערה 12), כ"ט בתמוז תרנ"א, גליון 164, עמ' 664. דברים אלה צוטטו גם מעל דפי *The Jewish Messenger*, 2.12.1881

15 י' פטריקאוסקי, 'משא מדבר לואיזיאנא', המליץ, י"ט בחשוון תרמ"ד, גליון 86, עמ' 1363. בגליון 87, כ"ט בחשוון תרמ"ד, בסיום הכתבה, צוין שהמחבר מתגורר במושבה כרמיה שבדקוטה, ארצות הברית. בראיון עם חברי הקבוצה, שפורסם ב-14.4.1882, *The Jewish Messenger*, סיפר אחד המתיישבים, יעקב בורוביק, סגנו של רוזנטל, כי רקם את התוכנית כבר בשנת 1877, בשבתו ברוסיה, וכבר שם החל לגבש קבוצה של מתיישבים.

16 פטריקאוסקי, שם, י"ב בחשוון תרמ"ד, גליון 84, עמ' 1325: ההדגשות שלי.

מטרת התיסדות 'הקולוניא הראשונה' באמריקא היתה לאסוף אליה נדחי יהודי רוסיא הנסים מפני חמת המציק, והיו הראשונים למופת להבאים אחריהם, ללמוד את דרכיהם ולעשות כמוהם בכל עבודה בשדה ולהרגילים לחיים חדשים, למען יצלחו להיות לאזרחים טובים ומועילים בארץ החדשה.¹⁷

מן הראוי להדגיש, כי אף שהמתיישבים ראו במושבתם מפעל בעל חשיבות כלל לאומית, הם לא ביקשו לראות ביישובם ישות יהודית לאומית נפרדת. אמנם פיעמו בהם רגשי אחווה ואחריות כלפי אחיהם השרויים במצוקה ברוסיה, אבל בארצות הברית הם ביקשו להיות 'אזרחים חופשיים ומועילים', ללא בדלנות לאומית.¹⁸ את המעבר להתיישבות חקלאית בארצות הברית הם ראו כדרך להשתלבותם ברקמת החיים של אמריקה כאזרחים לכל דבר. מה שהחל כצעד בעל משמעות לאומית – החזרת הכבוד לבני העם היהודי – המשיך כדרך להתמזגות של המתיישבים עם החברה החדשה. מגמות סותרות אלה באו לידי ביטוי בתקנון המושבה (ראה להלן), שבו אין נרמזת יהדותם של המתיישבים, מלבד בשם המושבה.

היו אלה דווקא אנשי הארגונים היהודיים הפילנטרופיים בארצות הברית, אשר שקלו את כדאיות ההתיישבות החקלאית, לנוכח שאלת השתלבותם של היהודים בחברה האמריקאית. הטרידה אותם השאלה: האם התיישבות חקלאית תביא להתמזגות חברתית או לשמירה על הייחוד היהודי? הדעות על כך היו חלוקות. בהתכתבות בין אישי ציבור יהודיים באמריקה על תוכנית המושבה היהודית הובעה הדעה, שריכוז גדול של יהודים במושבה משלהם עלול לעורר התנגדות בקרב שכניהם, ויותר מכך עלול לחבל בהשתלבותם בחברה האמריקאית.¹⁹ הללו סברו, כי כדי להתמזג עם החברה החדשה מן הראוי שהמהגרים יתגוררו בערים הגדולות, לא יעסקו בחקלאות ויבלעו בחברה הסובבת. ייתכן שגישה זו הביאה לכך, שכמה ממנהיגי היהודים באמריקה אימצו את טענת האנטישמים, שהיהודים לא יצלחו לחקלאות, והציעו שהמהגרים העניים יעסקו ברוכלות.²⁰ ואולם, טענה זו נדחתה בדרך כלל, כמו בדברי נציב החקלאות וההגירה של מדינת לואיזיאנה, אשר הצהיר בריש גלי: 'על ידי סיוע למהגרים

17 פטריקאווסקי, שם, כ"ט בחשוון תרמ"ד, גליון 87, עמ' 1379; ההדגשה שלי. אסיפת החברים התקיימה בסיסילי איילנד ביום 1.3.1882.

18 וכך כתב הרמן רונטל ליליוס וייס בראשית 1882: 'ייסוד בית חדש לאלפים מבני דתנו האומללים, הרוצים לבוא בעקבותינו ולהיות אזרחים חופשיים ומועילים' (תרגום שלי מאנגלית). מובא אצל: L. Shpall, 'A Jewish Agricultural Colony in Louisiana', *The Louisiana Historical Quarterly*, XX, 3 (July 1937), p. 824. על דיון באפשרות של קיום ישות יהודית לאומית נפרדת בארצות הברית, ראה: מנס (לעיל, הערה 7), עמ' 18-19.

19 ראה: אייוענשטיין (לעיל, הערה 13), עמ' 10. תכתובת לראשי HEAS, ראה: M. Berman, *The Attitude of American Jewry towards East European Jewish Immigration*, New York 1980, p. 325.

20 Z. Szajkowski, 'The Attitude of American Jews to East European Jewish Immigration 1881-1893', *Publication of the American Jewish Historical Society*, XL (1950-1951), pp. 246, 269.

העניים ברצוננו להראות לעולם שהעברי אינו איש מסחר בלבד וביכולתו לחרוש את האדמה.²¹ לעומת זאת, דווקא אישים יהודיים שישבו בניו יורק, או בריכוזים עירוניים גדולים אחרים, העדיפו לשלוח את הפליטים מרוסיה למערב ארצות הברית או לדרומה, כדי להרחיקם מהריכוזים היהודיים הקיימים ולבוללם באזורים שבהם מספר היהודים מועט.²² כך הם ביקשו להימנע מפגיעה אפשרית ביוקרתם של היהודים שחשבו עצמם למושרשים בחברה האמריקאית.

דעה זו זכתה ברוב קולות וסללה את הדרך לייסודה של סיסילי איילנד ואף להקמתן של מושבות אחרות. הדוגלים בעמדה זו סברו, מחז גיסא, שיהודים יכולים להצליח כעובדי אדמה, ומאידך גיסא, ראו בעבודת האדמה אמצעי להשתלבותם של היהודים בחברה האמריקאית. יהודים ולא־יהודים כאחד סייעו בהכשרת המהגרים היהודיים כחקלאים וראו עצמם שותפים במפעל הומניטרי ממדרגה ראשונה – סיוע למהגרים נרדפים בני הלאום היהודי.²³ ואולם, הן המסייעים בני המקום והן המהגרים־המתיישבים ראו בהתיישבות החקלאית אמצעי להבטחת השתלבותם של היהודים בחברה האמריקאית.

ראשוני הבאים לארץ ישראל מיעטו להשאיר עדויות כתובות על המשמעות הערכית של מפעלם. הם היו טרודים ראשם ורובם בבעיית רכישת הקרקע ובקשיי ההתיישבות, וכתביהם חפים כמעט מעיונים הגותיים במטרות מפעלם. יוצאי דופן היו הביל'זיים, שכמה מהם הצטרפו לראשון לציון; הם הרבו לדון בהבטים הרעיוניים של ההתיישבות. אף זלמן דוד לבונטין, מייסד ראשון לציון ורוכש אדמתה, העלה על הכתב את הגיגיו ואת התוכניות של חבריו. מעיון בכתביו עולה דמיון מפתיע למניעיהם של מייסדי ההתיישבות החקלאית היהודית בארצות הברית. לבונטין, שהיה בן עשרים ושש בעלותו ארצה, הרבה להדגיש את המניע הפילנטרופי של צעדו: 'ליסד מושב לעבודת האדמה בשביל הנרדפים בארץ מולדתם על חשבון חברתם... לעבוד את הארץ ולמצוא מחיית נפשם מעמל כפיהם'.²⁴ העלייה לארץ ישראל, כמוה כהגירה לארצות הברית, נתפסה קודם כל כפתרון כלכלי למצוקתם הקשה של יהודי רוסיה. לבונטין, כמתיישבים בארצות הברית, ביקש לראות בהתיישבות בארץ ישראל אמצעי להצלת ההמונים בעתיד. בהצלחה הכלכלית של המושבות ראה סיכוי לבואם של מהגרים רבים ארצה.²⁵ גם לבונטין התייחס לשאלה אם היהודים יצליחו לעבודת האדמה, והשיב: 'ידעתי כי יהודי ומחרשה אינם שני הפכים'.²⁶ ואולם, בניגוד לארצות הברית, ארץ ישראל של שלהי המאה הי"ט לא נחשבה ארץ פורייה. אף על פי כן היו בטוחים לבונטין וחבריו שהארץ מתאימה לחקלאות:

21 מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' 4–5.

22 G. Osofski, 'The Hebrew Emigrant Aid Society of the United States 1882–1883', *Publication of the American Jewish Historical Society*, XLIX, 3 (March 1960), p. 178

23 מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' 6, דברי הוועד מניו אורלינס. וראה גם בהמשך המאמר.

24 ז"ד לבונטין, לארץ אבותינו, א, תל אביב תרפ"ד, עמ' 9.

25 אהרנסון (לעיל, הערה 5), עמ' 27.

26 לבונטין (לעיל, הערה 24), עמ' 10.

טובה היא הארץ מאד ויש ביכולתנו ליסד בפה קולוניות'.²⁷ לבונטין שאב את בטחונו ממראה עיניו: 'במקומות האלה שעברתי מצאתי ראיתי... עצי זית, תאנים, ענבים, גפנים ובבקעה ראינו שדות נושאות יכול תבואה למכיר'. הוא גם האמין ביכולתה של ארץ ישראל להיות 'לארץ החופש והדרור', כפי שארצות הברית נתפסה בעיני המהגרים אליה. התושבים הערבים לא נחשבו בעיניו באותה העת כאיום, אלא להפך: 'והערביאים בני עם הארץ יהיו נכנעים לפניהם ביראת האהבה והכבוד כלפי כל בני איירופא'.

ארץ ישראל נראתה לבאים בשעריה כחוף מבטחים מפני הפגעים שאיימו על היהודים באירופה. כיצד ניתן להסביר את אמונתם שפלשתניה, אותו מחוז נידח באימפריה העות'מנית, תשמש ארץ מקלט? אהרן מרדכי פריימן, ממייסדי ראשון לציון, כתב: 'עמוק עמוק בלב הרגישו כי הנם באמת על ארץ אבות וברגש הזה עברו על כל המכשולים, ותמיד האיר לפניהם ברכ התקוה לאמץ את לבם'.²⁸ אף אם לא תמיד נאמרו הדברים במפורש, דומה שעצם הבחירה בארץ ישראל היתה בבחינת חזרה 'לארץ אבותינו', כשמה של האוטוביוגרפיה של לבונטין.²⁹

מעבר לכל קווי הדמיון בין ההתיישבות החקלאית בארצות הברית ובין ההתיישבות בארץ ישראל, ניצבים שני הבדלים רבי משמעות, היוצרים הבחנה חותכת בין שני המפעלים:

(א) בשיבה לעבודת האדמה בארץ ישראל תפס מקום מרכזי רעיון גאולת הארץ, והבט זה חסר לחלוטין אצל המתיישבים בארצות הברית. גם בארצות הברית היה המעבר לחקלאות כרוך בדרך כלל ברכישת אדמה, אך היתה לכך משמעות טכנית בלבד. בארץ ישראל, לעומת זאת, רכישת האדמה לא היתה רק מעשה יקר ומסוכן, אלא גם בעל משמעות לאומית, דתית ופוליטית. המונח 'גאולת האדמה' הינו מונח טעון ורב משמעות, כדברי ש' אלמוג: 'יש במטבע לשון זה משום צירוף של יסודות רבים – מהם לאומיים ומהם סוציאליים – וכמובן, לא נעדר גם ההיבט הדתי, ואם תמצא לומר: אף מרכיב קוסמי יש כאן'.³⁰ אדמת ארץ ישראל לא היתה נכס רק במישור הכלכלי, אלא גם במישור הלאומי.

(ב) רכישת האדמה ומפעל ההתיישבות כולו נחשבו כצעד ראשון בתהליך שיבת העם לארצו, ולא רק כהתקדמות כלכלית. וכדברי לבונטין: 'ודור יבוא ידע את אשר עשיתם לאומתנו, תורתנו ודתנו'.³¹ אמנם, אף המהגרים היהודים מרוסיה שבאו לארצות הברית הכירו בהבט הלאומי של צעדם. המעבר להתיישבות ביבשת אמריקה נתפס בעיניהם כשיפור מעמדם של היהודים בעולם. ואולם, שיפור זה היה אמור להבטיח דווקא את השתלבותם בחברה החדשה ולא את הנצחת ייחודם. לא כן העולים לארץ ישראל. הם הקימו בה יישוב יהודי

27 מכתב זלמן דוד לבונטין אל פרץ סמולנסקין, מיום כ"א באדר תרמ"ב; דרויאנוב (לעיל, הערה 4), א, עמ' 190.

28 פריימן (לעיל, הערה 5), עמ' 10.

29 מכתב זלמן דוד לבונטין אל עורך המגיד, אסרו חג פסח תרמ"ב; דרויאנוב (לעיל, הערה 4), א, עמ' 218.

30 ש' אלמוג, 'הגאולה ברטוריקה הציונית', גאולת הקרקע בארץ ישראל, בעריכת ר' קרק, ירושלים 1990, עמ' 13.

31 לבונטין לסמולנסקין (לעיל, הערה 27), עמ' 191.

עצמאי, נבדל מן החברה הסובבת, וביקשו להבטיח את תחיית העם היהודי על אדמתו ההיסטורית.

באילו מידה השפיעו היעדים השונים על אופיין של המושבות ועל דרך התמודדותן עם קשיי הקיום באמריקה ובארץ ישראל?

ב. סיסילי איילנד וראשון לציון – מאמצי ההקמה

מנהיגה הרשמי של סיסילי איילנד היה הרמן רוזנטל. רוזנטל היה אישיות יהודית ידועה ברוסיה, סופר ומוציא לאור. היו לו בתי דפוס בקייב ובקרמנצ'וג (עירו של לבונטין), ובהם העסיק, לדבריו, מאות פועלים.³² הוא היה נחוש בדעתו, שהפתרון הנכון ליהודי רוסיה הוא הסבתם לעבודת אדמה בארצות הברית. רוזנטל סבר שהאיזור המתאים להתיישבות הינו מערב היבשת. הוא הגיע לניו יורק ב־16 באוגוסט 1881, לפני ראשוני הפליטים. אף שמצוקתם של יהודי רוסיה נודעה באמריקה, וחברת כ"ח כבר החלה לטפל בפליטים באירופה, הרי שבניו יורק, לדברי רוזנטל, לא נעשה דבר: 'בבואי לניו יארק לא מצאתי אף עקבות ועד עוזר לאחזינו הנוודים'.³³ נראה שהידיעות על מאות היהודים המבקשים להגר לארצות הברית הותירו את רישומם. יומיים לאחר בואו פורסם בעיתוני אמריקה קול קורא להקמת ועדים יהודיים לסיוע לפליטים: 'לצאת לישע אחיהם הנוודים ולספק כל מחסורם בראשית ימי בואם, עד שימציאו להם מלאכה ועבודה להחיות את נפשם'.³⁴

רק בספטמבר 1881, כאשר החל להגיע גל המהגרים, נוסד בניו יורק הוועד הציבורי הראשון לטיפול בגל המהגרים החדש: 'The Russian Emigrant Relief Committee'.³⁵ במקביל לו צצו ועדים מקומיים דומים בערים הגדולות: פילדלפיה, בולטימור, בוסטון, יוסטון, סן פרנסיסקו וניו אורלינס. זרם הבאים גבר ועלה על כל הציפיות. הוועד בניו יורק נתן לנצרכים סיוע ראשוני מינימלי.³⁶ רוזנטל ביקש לשכנע את המנהיגות היהודית, שהפתרון

U.D. Herscher, *Jewish Agricultural Utopias in America 1880–1910*, Detroit 1981, pp. 329–330. *idem*, הרשר מצטט מכתב, שבו מדווח רוזנטל על קורותיו עם בואו לארצות הברית. ראה: 'Herman Rosenthal – The Jewish Farmer', *Michael*, III (1975), pp. 59–87; G.M. Price, 'The Russian Jews in America', *Publication of the American Jewish Historical Society*, XLVIII, 2 (December 1958), p. 84.

פערקאוסקי (לעיל, הערה 15), גליון 86, עמ' 1363; אוסופסקי (לעיל, הערה 22), עמ' 174, מידע על הקמת ועדה לטיפול במהגרים במאי 1881.

חז"ס (לעיל, הערה 12), כ"ז בתמוז תרנ"א, גליון 162, עמ' 656.

אוסופסקי (לעיל, הערה 22), עמ' 175. לדיווח על בואם של ראשוני המהגרים לניו יורק מרוסיה, באונייה 'מצרים' (!), ראה: M. Wischnitzer, *Visas to Freedom. The Story of Jewish Migration since 1800*, Cleveland–New York 1956, pp. 23–30.

חז"ס (לעיל, הערה 34), שם: 'בתחילה נתנו להם לכ"א (=לכל אחד) שמונה דוללר לשבוע בעד ארוחת שלחנם ומלונם, וערך בגדים חדשים לכסות מערומיהם, עד אשר ימצאו להם עבודה ומלאכה בעיר ניו יארק, או ישלחום לערי המדינה מערבה ותימנה'.

היאות לבאים הוא התיישבות חקלאית.³⁷ החוקרים שעסקו בסוגיה זו היו תמימי דעים, שמנהיגי היהודים בארצות הברית אימצו רעיון זה, קודם כל, כדי להרחיק את הבאים מעל היהודים המבוססים.³⁸

ההענות המהירה ליוזמתו של רוזנטל באה מחוץ לגיו יורק. מניו אורלינס ומיתר הריכוזים היהודיים הגדולים, שבהם קמו ועדים לסיוע למהגרים, דיווחו:

כי נכונים הם לתת לכל הבאים המוכשרים וחפצים בעבודת האדמה, נחלות שדה וכרם, שדה תבואה ושדה צמר גפן, חנם אין כסף, אבל בתנאי שלא יחליפו ולא ימירו ולא ימכרו את אחוזות נחלתם לאחרים, רק הם בעצמם יעבדו את אדמתם לכל הפחות חמש שנים רצופות מיום שיחזיקו בה.³⁹

בשלהי המאה הי"ט היתה המדינה הדרומית לואיזיאנה מאוכלסת בדלילות וסבלה חדשות לבקרים ממגיפות ומהצפות של נהר המיסיסיפי.⁴⁰ מושלי המדינה נקטו במדיניות מובהקת של עידוד ההגירה אל מדינתם. הקהילה היהודית במדינה זו היתה קטנה ותוססת, ותרומתם של יהודי העיר לכלל האוכלוסייה היתה בעלת חשיבות מרובה.⁴¹ פנייתו של הוועד בניו יורק נפלה אפוא על אוזניים כרויות.

התעודות על סיועם של בני לואיזיאנה ליהודי רוסיה נשתמרו וניתן לעקוב אחר מהלך האירועים בדיוק רב. מושלה של המדינה, סמואל מק-אנרי (Governor Samuel D. McEnery), פנה באמצעות יהודי המקום אל הוועד הניו יורקי והציע ליישב פליטים רבים מרוסיה על אדמתו. הדברים פורסמו גם מעל דפי הצפירה:

הממשלה ממדינתנו תאות בכל לבב לתת לכל משפחה מהמגורשים והנמלטים מרוסיה מאה וששים מענית [אקר] אדמה חנם אין כסף. אדמת הארץ אשר נתתן להם היא ארץ פוריה ושמנה מאד, אויר המקום הוא בריא ונחמד, מעינות מים נמצאו פה למכביר, עצי יער ועצי פרי רבים...⁴²

המושל בעצמו שיגר לוועד בניו יורק מברק בוו הלשון: 'מדינתנו תשמח לקראת הבאים

- 37 אצל שייקובסקי (לעיל, הערה 20), עמ' 246–247, מובא מכתבו של רוזנטל מיום 24.5.1882.
 38 שם, עמ' 244; דוברובסקי (לעיל, הערה 9), עמ' 8.
 39 י"ד איזענשטיין, 'אמריקא, היהודים בארץ החדשה', הצפירה, ה' בטבת תרמ"ב, גליון 49, עמ' 389–388.
 40 A. Fortier (ed.), *A History of Louisiana*, IV, 2: M.I. Carlton, *The American Domination*, 1861–1903, Baton Rouge 1985, pp. 194–219.
 41 B.W. Korn, *The Early Jews of New Orleans*, Waltham 1969; W.E. Myers, *The Book of the Israelites of Louisiana*, New Orleans 1905; I.M. Isaacson, *A History of Jewish Philanthropy in New Orleans* (A Masters Thesis, Tulane University), New Orleans 1937; J.B. Feibelman, *A Social and Economic Study of New Orleans Jewish Community*, Philadelphia 1941.
 42 הצפירה, י"ב בטבת תרמ"ב, גליון 50, עמ' 397; M. Heller, *Jubilee Souvenir of Temple Sinai* 1872–1922, New Orleans 1922, p. 67.

ותקבלם בזרועות אחוה. הארץ רחבת ידים והיא מספיקה לאלפים ולרבבות'. תגובת הוועד הניו יורקי לא איחרה לבוא. הוא פנה ליהודי ניו אורלינס וביקשם לתת ידם למבצע. הוועד בניו יורק התמודד עם קשיים מרובים. קריאתו לשלוח לארצות הברית רק אנשים צעירים, המסוגלים לעבודה גופנית, לא נענתה. המהגרים הגיעו לארצות הברית מבלי שנעשה מיון מוקדם של הבאים, והכספים שנאספו בעצלותיים לא היה בהם כדי לענות על צרכיו המרובים של גל הפליטים הגואה. בפגישה שנערכה בניו יורק ב־27 בנובמבר 1881, הוחלט על הקמת ועד חדש: 'Hebrew Emigrant Aid Society' (ובכינויו: HEAS).⁴³ יהודי ניו אורלינס החליטו להירתם למבצע. הם נועדו ב־28 בנובמבר ובחרו ביושב ראש חדש לוועד המקומי (שנקרא: Emigrant Aid Society). הוועדים הציבוריים החדשים, בניו יורק ובניו אורלינס, ביקשו להוכיח את עצמם ופעלו במהירות. חברי הוועד בניו יורק שאלו את עמיתיהם מניו אורלינס: כמה מתיישבים ניתן לשלוח ללואיזיאנה? ואלה השיבו: 'שיוכלו לשלוח כמה שירצו, אבל בתנאי קודם למעשה שיהיו הנשלחים עובדי אדמה כורמים ויוגבים, ומקצתם בונים וגודרים היודעים לכוון מושבות וקולוניות'.⁴⁴

בין המהגרים מרוסיה כמעט שלא נמצאו בעלי ניסיון בהתיישבות, ואף על פי כן הודיעו המתיישבים הפוטנציאליים על נכונותם לעסוק בחקלאות. במכתב גלוי לב הודה הרמן רוזנטל, כי הארץ הדרומית לואיזיאנה לא משכה את לבו, אבל לחצו של הוועד הניו יורקי והרצון להתחיל בעשייה גברו על הכל. לדבריו:

נפשנו כלתה להחל פעלנו, ותקותנו אמצתנו כי בהודע ברוסיה שם 'קולוניא עברית' ובהגיע השמועה כי היהודים יוצאים המונים לאמריקה לעבודה ולמשא, תשתנה דעת הקהל על אודות אחינו הנשארים שם וגם פה יכירו האמריקנים לטובה את היהודים האובדים והנדחים מארץ ההיא, אם נצלה לכוון קולוניות למושבותיהם פה.⁴⁵

לעומת הרמן רוזנטל, צפה הוועד בניו אורלינס את בואם של אלפי מהגרים והיה שרוי בהתרוממות הרוח. יושב־ראש הוועד כתב למתיישבים בגילוי לב: 'לקחנו על עצמנו עבודה גדולה. אין מאמץ קשה מדי ואין קרבן יקר מדי אשר ימנע את הצלחת המבצע. למרות כל המכשולים... כסף לא יחסר, אל חששו'.⁴⁶ נראה שגם יהודים מחוץ ללואיזיאנה גילו עניין במושבה החקלאית היהודית הראשונה, והדיווח על אודותיה בעיתונות האמריקאית־היהודית של התקופה מפורט ותכוף.

רוזנטל ומשפחות המהגרים יצאו דרומה, בקבוצות קטנות, החל באוקטובר 1881. הוועד הניו יורקי מימן את נסיעתם, אך סכום הכסף שנתבקש לשלוח עמהם כדי להתחיל במפעל

43 אוסופסקי (לעיל, הערה 22), עמ' 175-176. לדיווח על התארגנות הוועד בניו אורלינס, ראה: *The Jewish Messenger*, 14.10.1881, 28.10.1881, 4.11.1881, 13.1.1882

44 חז"ס (לעיל, הערה 34), שם.

45 פטריקאווסקי (לעיל, הערה 15), גליון 68, עמ' 1363; שייקובסקי (לעיל, הערה 20), עמ' 246-247.

46 מכתב של סול מרקס, מיום 9.1.1882, אל הוועד לסיוע למהגרים בניו אורלינס; *American Jewish Archives, Cincinnati (=AJAC), Sicily Island, Louisiana*; מכתב מיום 29.11.1881, מן היושב ראש הקודם של הוועד, ראה: *The American Israelite*, 9.12.1881

ההתיישבות בושש להגיע. יהודי ניו אורלינס, מצד, קיבלו את המתיישבים בלבביות, שיכונם במשכן זמני בעירם, במימון המדינה, ודאגו לכל צורכיהם.⁴⁷

משלחת של מומחים, שיצאה לבדוק את האתר שהציע המושל, פסלה את הקרקע המוצעת.⁴⁸ ואולם האחים ניומן, יהודים עשירים מניו אורלינס, הציעו קרקע חלופית, 2,800 אקר מאדמתם בסיסילי איילנד, השוכנת בחבל קטהולה שבלואיזיאנה. משלחת של מתיישבים שבדקה את האתר החליטה שהוא מתאים להתיישבות. האחים ניומן הציעו, שבשנה הראשונה להתיישבות לא יחויבו המתיישבים בתשלומים כלשהם על האדמה. הם יוכלו לרכוש את הנחלה בתשלומים נוחים, החל בינואר 1885. הוסכם שאם תינטש המושבה בשנתיים הראשונות להקמתה, לא יחויבו המתיישבים בהוצאות.⁴⁹

מקצת המתיישבים היו בעלי ממון, ויחדיו הם השקיעו במושבה 3,800 דולר מהונם הפרטי. לפי הערכה ראשונית, כל משפחה נזקקה ל-500 דולר הון בסיסי ('דמי שכלול'). הוועד בניו יורק שלח 1,800 דולר בלבד.⁵⁰ הכסף לא הספיק אפילו לצרכים הראשוניים, ובמכתב ששלח הוועד המיישב בניו אורלינס, ביום 15.12.1881, ביקשו חברי הוועד כי תושבי המדינה 'מכל הכתות והלאומים' ישתתפו במפעל בכל דרך אפשרית. הוועד הצהיר, כי 'האמצעי החשוב ביותר כדי לפתח את המשאבים הנפלאים של מדינתנו הינו ההגירה. אנו גאים בכך שיצרנו את הגרעין שסביבו יכולים נרדפי אירופה להתקבץ, בבטחם ברצוננו להגן עליהם ולעודדם'. גם מושל המדינה נתן את ברכתו לוועד הקולט ולהתיישבות החדשה.⁵¹ המושבה היהודית הראשונה, אשר זכתה לברכת כל אזרחי המדינה, ולא רק לברכת היהודים שבקרבה, נוסדה בשלהי דצמבר 1881. היא נקראה 'המושבה הרוסית-היהודית הראשונה'.

בייסוד סיסילי איילנד היו מעורבים המתנחלים, יהודי ניו יורק, יהודי ניו אורלינס, מושל לואיזיאנה, יושבי חבל קטהולה ויתר אזרחי המדינה. מעורבות זו מדגישה ביתר שאת את החלל הריק שבו פעלו מתיישי ראשון לציון. זלמן דוד לבונטין הגיע לארץ כשליחן של שתי אגודות, מקרמנצ'וג ומחרקוב. אף הוא, כהרמן רוזנטל, השתמש בהונו הפרטי כדי לנסוע למולדת החדשה. בדרכו נפגש עם יהודים בקונסטנטינופול ובאלכסנדריה, בתקווה שהללו יסייעו בידיו, אך תקוותו נתבדתה. גם בהגיעו לארץ ישראל כמעט שלא מצא אנשים שיסייעו בידו, ובביקורו בירושלים התרשם כי 'אין שלום בעיר הקדושה'.⁵² לבונטין, העולה החדש, הקים ביפו את הוועד הראשון שסייע לעולים המבקשים לכוון מושבות: 'ועד חלוצי יסוד המעלה'. מטרת הוועד היתה לסייע 'לכל אחינו שבגולה האומרים לתקוע אהלם את הארץ הזאת. יהיה הוועד הזה כמרכז מוחש אשר אליו יפנו ורוחו יקבצם לבלי יתעו לכל עבר כצאן

47 מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' A2. דיווחים על התארגנות של יהודי ניו אורלינס, כולל נשות הקהילה, ראה: 13.1.1882, 16.12.1881, 4.11.1881, *The Jewish Messenger*.

48 שפל (לעיל, הערה 18), עמ' 822-823.

49 מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' 3-5. לביקורת על תנאי המכירה, ראה: אייזענשטיין (לעיל, הערה 13), עמ' 11.

50 שייקובסקי (לעיל, הערה 20), עמ' 247.

51 מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' 6.

52 לבונטין (לעיל, הערה 24), עמ' 10-19; הציטוט מעמ' 17.

אובדות⁵³. לבונטין פנה אל שניים מנכבדי היישוב היהודי, חיים אמזלג מיפו, שהיה סגן הקונסול האנגלי, ויחיאל מיכל פינס מאנשי ירושלים, כדי שיסייעו בידו. הוא בא בדברים גם עם יהודים אחרים, שבאו לארץ באותה עת וביקשו לקנות בה נחלה. זאת ועוד, לבונטין תר בעצמו את הארץ וחיפש חלקת אדמה שתענה על דרישותיו. מבוקשו כמעט שעלה בידו. הוא מצא חלקת קרקע מתאימה בחבל עזה, אך ברגע האחרון קיבל מברק משותפיו, שהם חזרו בהם מתוכניתם וברצונם לשוב לרוסיה.⁵⁴ פחות ממניין אנשים נאותו להמשיך עמו במאמצים להקמת מושבה. לאחר בואו ארצה של קרובו האמיד, צבי לבונטין, נמצאה להם נחלה בעיון קרא הסמוכה ליפו. לבונטין, כרוזנטל בארצות הברית, לא התרשם מטיבו של המקום. ואולם, רעיו הפצירו בו לרכוש את החלקה, וטענו: 'אם לא נגמור לקנות הנחלה הזאת, בטח יפליג שארץ עם האניה הראשונה לרוסיה ותאבד מאתנו כל תקוה לעשות דבר מה'.⁵⁵

בארץ ישראל, כבארצות הברית, הכריעה את הכף הנחישות להקים מושבה ראשונה. עשרה בעלי הון השתתפו ברכישת הקרקע, ושבע משפחות נוספות התחייבו לשלם את מחיר נחלתן לצבי לבונטין בתשלומים במשך חמש שנים. בניגוד לסיסילי איילנד, נוסדה ראשון לציון ללא סיוע כספי של יהודי המקום, ללא סיוע של השלטונות וללא כל סיוע מצד האוכלוסייה הלא-יהודית בארץ. גם אנשי ראשון לציון ערכו תחשיב של הוצאותיהם הצפויות, ואף הם החלו בבניין מושבתם מבלי שהיה בידם כל ההון הדרוש. אדמת עיון קרא לא היתה מעובדת, ואף מקור מים זמין לא נראה על פני השטח. הקרקע כולה נקנתה בהונם הפרטי של המתיישבים, ומראש ברור היה לכל השותפים בהקמת המושבה, כי עליהם בלבד מוטלת האחריות למפעל ההתיישבות. כאמור, תקנון המושבה ושמה 'ראשון לציון' העידו בריש גלי, שהמתיישבים ראו ביישובם ציון דרך בחיי האומה. אף הרמן רוזנטל ראה באור דומה את המושבה בסיסילי איילנד. 'מקרה' 'הקולוניה הראשונה' נחשב בעיני 'כפרק אחד מקורות היהדות'; כתב.⁵⁶

האם הנחישות למימוש הרעיון והעמידה בקשיי ההקמה הכשירו את המתיישבים להתמודדות בהמשך הדרך?

53 תקנות ועד חלוצי יסוד המעלה, מיום 4 במאי 1892; דרויאנוב (לעיל, הערה 4), א, עמ' 238–239.

54 לבונטין (לעיל, הערה 24), עמ' 50.

55 שם, עמ' 55.

56 פעטריקאוסקי (לעיל, הערה 15), גליון 86, עמ' 1362. זו היתה גם דעתו של ראש הוועד הניי-יורקי, מנקן. בדיווחו מיום 10.1.1882, בעיתון: *The American Israelite*, כתב: 'ההצלחה של המושבה תהיה אירוע בעל חשיבות גדולה' (תרגום שלי).

ג. ההתיישבות – תוכניות וקשיים

1. תקנוני המושבות

קודם שהחלו במפעל ההתיישבות גופו, הכינו המייסדים תקנונים מפורטים למושבותיהם.⁵⁷ אנשי סיסילי איילנד הביאו את תקנונם לאישור הנוטריון של ניו אורלינס, ואילו את תקנון ראשון לציון חיברו חברי ועד חלוצי יסוד המעלה טרם העלייה על הקרקע. התקנות המפורטות, ובראשן מטרות המתיישבים, מעידות יותר מכל על תפיסות ההתיישבות שלהם. וכך הציגו אנשי סיסילי איילנד את יעדם:

היעד והמטרה של חברה זו הינם שיפור המצב המוסרי והאינטלקטואלי של חבריה ושל בני משפחותיהם, והשגת טובתם ואושרם על ידי עשייה מאוחדת והרמונית ועל ידי עזרה הדדית.

ואילו אנשי ראשון לציון ניסחו את מטרותם באופן הבא:

מטרת מיסדי המושב להיטיב מצב החומרי והמוסרי של בני העדה, וה' למות לאחינו בני ישראל הבאים להאחז בארץ הקודש, לעורר לבות בני עמנו ליישוב ארץ ישראל ובנין הריסות הלאום, ולעזור בכל יכולתם למיסדי מושבות אחרים בעצה ובפועל.

המטרה של המתיישבים בארצות הברית דומה למטרה הראשונה שהציגו אנשי ראשון לציון. שתי הקבוצות ביקשו להיטיב עם חבריהן, מבחינה כלכלית ומבחינה מוסרית-חברתית כאחד. אנשי סיסילי איילנד הצהירו על כוונותיהם החברתיות. גם אנשי ראשון לציון הזכירו את הצורך בחיי הרמוניה ובעזרה הדדית, אך הם הציגו זאת בסעיפי המשנה של תקנונם. מטרת הייסוד של המושבה הרוסית-היהודית הראשונה באמריקה היתה זהה למטרת הייסוד הראשונית של ראשון לציון. ואולם, מיד לאחריה הוסיפו אנשי ראשון לציון מטרה ייחודית משלהם: בניין המושבה הוא צעד חשוב ב'בנין הריסות הלאום', ובני המושבה נכונים לבוא לעזרת אחיהם, שיבואו בעקבותיהם לבנות את ארץ ישראל. טובת בני העדה קשורה קשר כל יינתק אל המאמץ הלאומי הכולל. ראוי לציין שוב, כי אנשי סיסילי איילנד לא הזכירו בתקנונם את מטרותם הלאומיות, דהיינו, את רצונם לעזור לאחרים ולשמש דוגמה לבני עמם, ורק שמה של המושבה מעיד על מוצאם של מתיישביה.

ההבט הדתי של החיים במושבה הוא הבדל רב חשיבות נוסף: הוא בלט בתקנון אנשי ראשון לציון ונעדר כליל מתוכנית סיסילי איילנד. תחת הכותרת 'תקנות אשר לא יוכלו

57 התקנון של סיסילי איילנד הוגש לאישורו של נוטריון ביום 16.12.1881; ראה: מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' 9-15. תקנון ראשון לציון פורסם לראשונה מעל דפי הלבנון, ספטמבר 1882; דרואנוב (לעיל, הערה 4), א, עמ' 470-475. כל הציטוטים להלן לקוחים ממקורות אלה; התרגום מאנגלית וההדגשות שלי. לדיון בתקנון סיסילי איילנד, ראה בספרו של הרשר (לעיל, הערה 32), עמ' 34. לתקנון במלואו ראה בנספח למאמר.

להשנות', הדגישו מייסדי ראשון לציון כי על המתיישבים 'להתהלך לרוח תורתנו, דתנו ולאום ישראל'. זאת ועוד: 'כל בני המושב מחוייבים לקיים כל מצוות התלויות בארץ' (סעיף לד). כאמור, בתקנון המושבה האמריקאית אין כל אזכור או רמז לרצון לכוון במושבה חיים יהודיים.⁵⁸ רצונם של המהגרים לארצות הברית להשתלב בחברה הסובבת מקבל משנה תוקף לנוכח התעלמותם מכל הכרוך בקיום המסורת היהודית. לעומתם, העולים לארץ ישראל ראו במפעל ההתיישבות גם מפעל דתי.

שתי המושבות היו אמורות לנהל אורח חיים דמוקרטי. עם זאת, מבחינה משפטית היה מעמדן שונה. סיסילי איילנד הוכרזה כאגודה משפטית לכל דבר, והמושבה היתה בבעלותה (תקנון, סעיף 1). לא כן ראשון לציון, אשר נחלתיה היו בבעלות המתיישבים. בשתי המושבות בחרה אסיפת המתיישבים את ועד היישוב והיתה מופקדת על ניהול תקין של המושבה. חברי הוועדים הופקדו על ניהול ענייני המקום בהתנדבות והיו נתונים לביקורת מצד החברים. הוועד בראשון לציון, שנבחר למשך שלוש שנים, היה בעל סמכויות מרובות יותר מהוועד במושבה האמריקאית, שנבחר לשנה אחת בלבד. הוועד בסיסילי איילנד היה כפוף במספר עניינים לוועד המסייע בניו אורלינס, ואילו הוועד בראשון לציון לא היה נתון למרות חיצונית. שני הוועדים היו אמורים לשמש גם כגוף שיפוט, במקרה של סכסוכים בין החברים (ראה סעיף 7, לעומת סעיף לו; הוועד בראשון לציון התבקש לנהוג לפי דין תורה). במקרה שיתעורר צורך בבירור נוסף, היה הוועד בסיסילי איילנד אמור לפנות לוועד המסייע בניו אורלינס, ואילו אנשי ראשון לציון התבקשו לפנות אל חכמי ירושלים. כל החברים בסיסילי איילנד, גם אלה שהשקיעו מכספם בהתיישבות וגם אלה שלא השקיעו מהונם במפעל, היו בעלי זכויות שוות. לא כן בראשון לציון. מייסדי המושבה הבחינו בין החברים המייסדים בעלי הנחלות, שכונו 'אזרחים', לבין יתר החברים. רק ל'אזרחים' ניתנה הזכות להשתתף באסיפה הכללית, לבחור ולהיבחר ולנהל את המושבה. אבחנה זו, בין בעלי הקרקע לבין המתיישבים שאינם בעלי רכוש, היתה קיימת במושבות הראשונות בארץ ישראל במשך זמן רב. השוויון שנקטו בו המהגרים לאמריקה מרמז אולי על הנטיות הסוציאליסטיות של אנשי 'עם עולם'. אמנם, הם לא ראו בחיי קומונה אידיאל, אך ניתן לראות במושבותיהם מאפיינים מסוימים של חיי שיתוף.

תקנון סיסילי איילנד קבע, שהאדמה וכל צורכי המשק, כולל הבהמות, יהיו בבעלות משותפת (סעיף 14). התוצרת החקלאית תנוצל לשם קיום שוטף ורק המותר ישווק וישמש לתשלום חובותיה של האגודה. החברים שהשקיעו ביישוב את כספם לא יקבלו יותר מצרכים מן האחרים (סעיף 10). בראשון לציון תכננו החברים לעבד את אדמתם בשותפות, אך נקבע שהרווח בין החברים יחולק לפי גודל נחלותיהם (סעיף ל). האומנם היה אורח החיים השיתופי בסיסילי איילנד מטרת-על של היישוב? מן התקנות ומזכרונותיהם של החברים עולה, כי חיי השיתוף הוצעו רק לשנותיה הראשונות של המושבה ולא הוחלו על כל תחומי החיים. בתקנון סיסילי איילנד נאמר במפורש, כי כאשר יוכלו החברים לממן את רכישת הקרקע שהוקצתה

58 בין המצרכים ששלח הוועד בניו אורלינס לסיסילי איילנד היה גם שומן חזיר. ראה לעיל, הערה 46; מנס (לעיל, הערה 7), עמ' 22.

להם, הם יוכלו לרוכשה באורח פרטי (סעיף 13). זאת ועוד, הותר לחברים לרכוש באמצעיהם הפרטיים גם ציוד נייד (סעיף 14). אף שהדברים לא נאמרו במפורש, ניתן לשער שהשיתוף נבחר כדרך חיים לשלב הראשון של ההתיישבות בלבד, עד שהמתיישבים ירוויחו די כסף לרכישת נחלותיהם.

שתי החברות ביקשו לדאוג לרווחתם של החברים בכל תחומי החיים. אנשי סיסילי איילנד הצהירו על כוונתם לבנות בית ספר וספרייה, ואילו בין המבנים שתכננו לבנות מתיישבי ראשון לציון היו בית כנסת ומקווה. כאמור, שמירת מצוות הדת היתה אחד המאפיינים הבולטים של מתיישבי ראשון לציון. בשני התקנונים הובטח, שהחברים יסייעו זה לזה במקרה של שכול. שתי החברות דאגו אף לאפשרות, שיהיה צורך לסלק חבר שלא השתלב במושבה מבחינה חברתית. אנשי סיסילי איילנד הוסיפו גם סנקציה כנגד חבר אשר יתעצל ולא יעבוד כיאול. ניתן להניח, כי סעיף זה היה חיוני במיוחד בחברה שלא גמלה לחבריה על פי עבודתם האישית, אלא פעלה באורח שוויוני.

חקלאות היתה היעד המרכזי של שתי המושבות, אבל בשני התקנונים יש התייחסות גם לאפשרות של פנייה לאפיקים של מסחר. אנשי סיסילי איילנד התנו את העיסוק במסחר בהסכמת שני שלישי מן החברים. הם הוסיפו סעיף מיוחד נגד מכירת אלכוהול בתחומי המושבה (סעיף 6). לעומת זאת, אנשי ראשון לציון התנו את העיסוק במלאכה ובמסחר בתחומי המושבה בהסכמת הוועד (סעיף לב), שכאמור, סמכויותיו היו מפליגות יותר מאלה של הוועד במושבה האמריקאית. נראה שבשתי החברות לא היתה ההסתייגות מחיי המסחר עקרונית, והיא נבעה רק מן החשש, שתתעורר תחרות בין החברים. מתיישבי ראשון לציון, שהיו ברובם אמידים, הוסיפו גם אזהרה לבני עדתם להצניע לכת ולהרחיק את בגדי המשי והבאראכט' (סעיף לד). המתיישבים באמריקה הצהירו, כי התקנון נועד לעשרים וחמש שנה. ייתכן שיש בכך משום תיחום מראש של חיי השיתוף שהציעו. בסעיף האחרון של תקנונם (סעיף 17), הם דנו באפשרות שהמושבה תתפרק טרם זמנה, וקבעו את מהלכי הפירוק. אנשי ראשון לציון, לעומתם, לא תחמו בזמן את תוקף התקנות ואף לא הציעו תוכנית פעולה למקרה של התפרקות היישוב. האם ניתן לראות בדבריהם של מייסדי סיסילי איילנד משום חשש לעתיד מפעלם? מחד גיסא, העובדה שהתקנון האמריקאי נכתב ונחתם כדין בידי נוטריון יכולה להסביר את אופיו ה'מעשי'. מאידך גיסא, התפרקותה המהירה כל כך של המושבה יש בה, אולי, עדות מסייעת לחששות של המייסדים עוד לפני שהחלו בצעד הנעוץ.

השוואת התקנונים מצביעה על דמיון רב באופן תכנון המושבות, להוציא שני הבדלים בעלי משמעות: (א) המושבה האמריקאית ביקשה לעצב חברה שיתופית-שוויונית, שתגביר את האחוזה בין האנשים ותסייע להם בראשית דרכם. (ב) מתיישבי סיסילי איילנד היו בעלי חוב של הוועד המסייע בניו אורלינס והיו תלויים בו, ואילו מייסדי ראשון לציון היו אדונים לעצמם בראשית דרכם. לכאורה, שני הבטים אלה הבטיחו למתיישבי סיסילי איילנד משענת מוצקה יותר בתחילת דרכם. שוני נוסף בין שתי המושבות היה, כאמור, אורח החיים הדתי של אנשי ראשון לציון. ואולם, ייחוד זה לא בא לידי ביטוי בפעילות הכלכלית של המושבה. ההבדל הבולט ביותר בתפיסת ההתיישבות של שתי המושבות בא לידי ביטוי בהצגת מטרותיהם הלאומיות של אנשי ראשון לציון לעומת שוליותן של מטרות מעין אלה במושבה

היהודית-האמריקאית. ואולם, גם המטרות הלאומיות לא באו לידי ביטוי מעשי בחיי היומיום של היישוב. האם היתה להן השפעה מעשית – בשאלה זו נדון בדברי הסיכום.

2. האתרים: סיסילי איילנד ועיון קרא

'האחים האלה (=האחים ניימאן) הבטיחונו כי האי הזה מלא ברכת ה' כגן העדן מקדם; אבל מכל אשר בעדן נמצא לנו רק הנחש בלבד'.⁵⁹ כך תיאר רוזנטל את אתר המושבה זמן קצר לאחר שהתיישב בה. בתיאור קודם, מינואר 1882, של נשיא HEAS סטנווד מנקן, תואר המקום באורח שונה לחלוטין: 'האדמה פורייה, מחציתה מעובדת, ואין בה סכנת הצפה. בקרבת מקום מספר ערים משגשגות. השוק הטוב ביותר ביניהן נמצא בניו אורלינס, מהלך ארבעים ושמונה שעות שיט בנהר'. מזג האוויר בריא והחורף בדרך כלל נעים. ניתן לגדל במקום: כותנה, טבק, קנה סוכר, תירס, שעורה, אורז, וכן פירות וירקות למיניהם. מומלץ לגדל במקום בקר ועופות. מספר תושבי האיזור כרובה, ביניהם יוצאי גרמניה, אירלנד ויהודים.⁶⁰ התיאורים הסותרים כל כך של טיב המקום מאפיינים את סיפורה של ההתיישבות הזאת מראשיתה ועד לסופה המהיר: תקווה רמה ואכזבה עמוקה.

שלושת אלפי הדונם שרכשו לבונטין וחבריו גם הם לא נראו מבטיחים במיוחד: 'המקום היה שומם. אין בית ואף אין סוכה ומלונה במקשה, ואין עץ ואין אדם – רק קוץ ודרדר... השועלים המרובים במקום הזה השמיצו את יללתם'.⁶¹ האדמה שנרכשה בעיון קרא לא היתה מעובדת, לא היו עליה מבנים ואף מקור מים לא היה בה. אוויר המקום נחשב לאוויר בריא, אך על המתגוררים היה להפוך במו ידיהם אדמה לא מעובדת למקום נושב. בעיה נוספת היתה העוינות של תושבי הארץ הערבים. לבונטין מספר באוטוביוגרפיה שלו, כי עוד בטרם קנו את האדמה הזהיר אותו המתורגמן היהודי מירושלים כי 'המקום הזה, אשר עליו תאמר ליסד את המושבה, בחזקת סכנה גדולה הוא...'.⁶² ואולם, לבונטין לא נרתע. בניגוד לסיסילי איילנד, ראשון לציון לא הוצגה כגן עדן, אלא כאתר שומם.

3. המתגוררים

מי היו המתגוררים בשתי המושבות? בדיווחו של מנקן על פרשת סיסילי איילנד הוא מוסר על מאה חמישים ואחד איש, חמישים ואחד גברים, שלושים וארבע נשים ושישים ושישה

59 פעטריקאוסקי (לעיל, הערה 15), גליון 86, עמ' 1362.

60 מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' 4. הדיווח פורסם גם בעיתון: *The American Israelite*, 20.1.1882. והשווה: צבי בן טוביה הגרשוני, 'מצב היהודים באמריקה ומפעליהם (מכתב שני)', המליץ, ה' באדר א' תרמ"ג, גליון 9, עמ' 134-135. המאמר רצוף אי דיוקים. המאמר מצוטט על ידי: J.S. Geffen, 'Jewish Agricultural Colonies as Reported in the Pages of the Russian Hebrew Press', *American Jewish Historical Quarterly*, LX (1970-1971), pp. 355-382.

61 לבונטין (לעיל, הערה 24), עמ' 59.

62 שם, שם.

ילדים, רובם, כנראה, מיליזבטגראד (Yelizavetgrad).⁶³ בין הבאים לא היו זקנים. משלוחי היד של בני הקבוצה היו מגוונים: תריסר סוחרים, אחד-עשר איכרים, שלושה מורים והיתר בעלי מקצועות שונים. כאמור, כולם הביעו את רצונם להתאכר, ומקצת הבאים היו בעלי הון קטן, שאותו העמידו לרשות המושבה. ג'ורג' פרייס חילק את המתיישבים לארבע קטגוריות: האינטליגנטים, הדבקים ברעיון ההתיישבות; הבינוניים, שביקשו להתבסס כלכלית כאיכרים במולדת החדשה; צעירים, שביקשו להזדהות עם בני הקבוצה הראשונה; אחרים, שלא ראו לפניהם אלטרנטיבה אחרת.⁶⁴ פרייס לא הבהיר על מה ביסס את הבחנותיו, אך סיפור ההתיישבות, שהתחיל בתקוות רמות ובמחשבה רבה, מאשש את דבריו.

מספרם של מייסדי ראשון לציון היה קטן מזה של מתיישי סיסילי איילנד. הם מנו רק שבע-עשרה משפחות, שעלו ארצה בנפרד ממקומות שונים ברוסיה. עשרה מן המייסדים היו, כאמור, בעלי הון. כמה מהם היו סוחרים אמידים בערים שונות ברוסיה. רק אחד, יהודה ליב תנקין, שהיה בעל אחוזה ברוסיה, היה בעל ניסיון חקלאי.⁶⁵ לרוב העולים לארץ ישראל, כמו לרוב המהגרים לאמריקה, לא היה ניסיון חקלאי ואף לא כישורים מיוחדים לחיי חקלאות. מן הראוי לציין את עדותו של דוד יודילביץ, שרק שבעה מבין שבעה-עשר מייסדי ראשון לציון חיו עד סוף חייהם במושבתם.⁶⁶ זאת ועוד, מנהיגי שתי המושבות, הרמן רוזנטל וזלמן דוד לבונטין, היו מן הראשונים שנטשו את יישוביהם.

בדיקה שטחית מעלה אפוא דמיון רב בין שתי הקבוצות. ואולם השוני ביניהן עולה הן מהבחירה השונה של יעדי ההתיישבות והן מן היכולת לדבוק במטרה.

4. העלייה על הקרקע

העלייה על הקרקע נערכה בטקס פומבי. בניו אורלינס נחוג חג החנוכה ברוב עם, ובסיום המסיבה שמו ראשוני המתיישבים את פעמיהם ליישובם. קבוצות הבאים הראשונות כללו גברים בלבד.⁶⁷ הנשים והילדים הובאו למקום רק לאחר שהוכשרו המבנים הראשונים. תושבי לואיזיאנה, יהודים ולא-יהודים, גילו נדיבות רבה ותרמו סכומי כסף, כלי עבודה וחומרי בנייה

63 מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' 16. במחקרים השונים יש הערכות אחרות. וראה גם: *The Jewish Messenger*, 14.4.1882. מעדויות שונות עולה האפשרות, שהם הגיעו לקבוצה, שהתארגנה עוד ברוסיה.

64 פרייס (לעיל, הערה 32), עמ' 83-84.

65 תיאור מפורט של הראשונים, ראה: יודילוביץ (לעיל, הערה 5), עמ' 32-55; אהרנסון (לעיל, הערה 5), עמ' 83. להשוואה בין המתיישבים בארצות הברית ובין המתיישבים בארץ ישראל, ראה: י' קלנר, העליות הראשונות מיתוס ומציאות, ירושלים תשמ"ב, עמ' 95-96.

66 תמישה מייסדי ראשון לציון חיו במושבה ונפטרו בה: זאב אברמוביץ, צבי לבונטין, א"מ פריימן, יצחק לייב טופרובסקי ובנימין פין. שניים מן המייסדים נסעו לביקור בחוף לארץ ונפטרו בניכר: אלחנן שליט ונפתלי הלל. שישה מן המייסדים עזבו את ראשון לציון והמשיכו לחיות בארץ ישראל עד לפטירתם.

67 הלר (לעיל, הערה 42), עמ' 69-70.

למושבה החדשה.⁶⁸ גם תושבי הסביבה קיבלו את פני הבאים בלבביות 'וצאת דופן': '...נעשה כל מה שביכולתנו להוכיח רצוננו הטוב לעזור להם להקים ביתם בינינו, וכי נושיט להם כל עזרה והגנה ככל יכולתנו'.⁶⁹

טרם צאתם מניו אורלינס הזדרזו המתיישבים, ורוזנטל בראשם, לשגר מכתב תודה חם למיטיביהם: 'עשיתם בעבורנו יותר מכפי שציפינו. למעשיכם יש משנה חשיבות, בידוענו כי סייעתם במציאת בית לאלפים מבני דתנו האומללים, השואפים ללכת בעקבותינו, ולהיות אזרחים חופשיים ומועילים'.⁷⁰ מצב הרוח המרומם המשיך לפעם גם באתר החדש. רוזנטל, אשר נבחר לכהן כראש המושבה, שיגר מכתב לעיתונות המקומית ובו דיווח על השגי החדש הראשון:

בימי עבודתנו אלה המעטים תקנו את הדרכים חפרנו בארות וכתנו עצים... קבלנו עצי בנין מנאוורלינס לעשרים בתים... ורק כאשר תכל מלאכתנו זאת והבתים יעמדו על מכונם, ונשינו וטפינו יבואו לשבת עמנו, נאמר כי הקולוניא נוסדה באמת. בני הקולוניא בריאים ושלמים, כלם מטיבים גהה (=מראה פנים) וששים ושמחים לצאת לפעלם ולעבודתם.⁷¹

התיעוד על חיי היומיום בסיסילי איילנד מקוטע. תחת הכותרת המבטיחה 'חלוצים בארץ הכותנה', תיארו דוידזון וגודווין את קורות המתיישבים, על פי ראיונות שערכו עם כמה מהם לאחר שנים רבות.⁷² מזכרונות אלה עולה, שהחברים עיבדו את הקרקע באורח שיתופי, וכוונתם היתה גם לחלק את הרווחים באופן דומה, ואולם, החברים הדגישו את כוונתם לנהוג בשותפות רק עד שיתבססו, ולאחר מכן יהיה לכל חבר רכוש פרטי משלו. העבודה התנהלה בהתלהבות. הגידולים המרכזיים היו כותנה ותירס. איכר גרמני (במקורות אחרים מצוין רוסי) שימש מדריך חקלאי. בערבים הרבו המהגרים מרוסיה לשיר, ובפרט אחד המתיישבים, שהיה זמר אופרה. היו להם חיי חברה מפותחים; הם הרבו לשוחח ולדון על נושאים שונים, ואחד המתיישבים לימד את רעיו אנגלית. במקום יצא לאור שבועון בשפה הרוסית, ובשביל הילדים נפתח בית ספר. רק מקצת הנשים והילדים עברו להתגורר במושבה,⁷³ אך הבנייה המהירה של הבתים, בסיוע הוועד בניו אורלינס, הבטיחה את שיפור המצב. לנוכח העזיבה המהירה של המקום (ראה להלן), ניתן לשער שבזכרונות הצטיירו הדברים באור ורוד יותר מכפי שהיו במציאות.

68 תיאור מפורט של התרומות, ראה: מנקן (לעיל, הערה 3), עמ' 6-7.

69 שם, עמ' 17. הדבר נזכר בהרחבה גם בעיתונות התקופה. למשל: *The American Israelite*, 23.12.1881

70 מנקן, שם, מכתב רוזנטל לוועד בניו אורלינס, מיום 21.12.1881.

71 אייזנשטיין (לעיל, הערה 13), עמ' 12. דיווח חיובי על חריצות המתיישבים, ראה: *The American Israelite*, 24.3.1882

72 G. Davidson & E. Goodwin, 'Chalutzim in the Land of Cotton', *The Jewish Tribune*, 27.9.1929, pp. 2-15. המחברים היו מנהלי החברה החקלאית היהודית בארצות הברית.

73 מכתב הרמן רוזנטל לסול מרקס מיום 24.2.1882, מתוך קבוצת מכתבים מהמושבה הרוסית-היהודית הראשונה באמריקה, AJAC, חטיבת Louisiana, Sicily Island.

מכתבים מעטים ששרדו מאותם ימים מעידים, שיהודי ניו אורלינס השקיעו במושבה מאמצים רבים. היה קשר רצוף בין המושבה לוועד המאמץ ולמושבה ניתן סיוע רחב, שכלל גם משלוח פריטי לבוש ומוצרי מזון ואף פתיחת חנות.⁷⁴ כדי לעודד את החקלאים החדשים, הבטיח אחד מיהודי ניו אורלינס, שיקנה את מיכל הכותנה הראשון שיוצצר בסיסילי איילנד תמורת אלפיים דולר (מחירו הרגיל של מיכל היה ארבעים דולר).⁷⁵ לכאורה נראה היה כי סיסילי איילנד עלתה על מסלול ההצלחה.

תיאור ראשיתה של ראשון לציון שונה בתכלית. 'ועד חלוצי יסוד המעלה', שהוקם ביפו בידי מייסדי ראשון לציון, פסק מלפעול. יהודי יפו ויהודי ירושלים לא סייעו בבניין המושבה. גם ועד חובבי ציון ברוסיה עדיין לא התארגן. כל האחריות לבניין המושבה ולהספקת צרכיה נפל על כתפי המייסדים, שלכמה מהם, כאמור, לא היה הון בסיסי לתשלום בעבור אדמתם. כמה מן המתיישבים נסעו לאירופה כדי להביא את משפחותיהם, ואחרים באו לאתר והחלו במלאכה. וכך תיאר לבונטין את הקשיים:

החילונו לחפור שתי בארות מים, לתקן את הדרכים, להתקין את הר המושב והמקומות לכרמים ולגנים, לחצוב אבנים לבנין ולהשיג פועלים למלאכת הבתים... אין איש שיוכל לתאר לו את העבודה הקשה הזאת, אשר הוטלה על שכם כל בני חברתנו, ורק אנחנו יודעין ומבינים אותה; יודעין אנחנו כי רק באומץ רוח נפלא עברנו את כל התלאות וההרפתקאות...⁷⁶

גם אנשי ראשון לציון החלו לעבד את הקרקע בשותפות, אך הסדר זה פסק מהר, בשל מצבם הכלכלי הקשה של מקצת המתיישבים.⁷⁷ התחשיבים המדויקים כביכול, שעשו המתיישבים טרם עלותם על הקרקע, נתגלו כמוטעים. 'במצב כזה נוכחנו לדעת, כי אם לא תבוא לנו עזרה מבחוץ, אזי אבדנו כלנו אבדנו'.⁷⁸

הסיוע למצוקתם של המתיישבים בא בעקבות פנייתם אל בני העם היהודי בגולה. יוסף פיינברג, השליח ששם פעמיו לאירופה, השיג תרומה ראשונה מן הברון רוטשילד. סיועו של הברון אפשר למושבה להמשיך בעבודה החקלאית, לבנות בתים לחסרי האמצעים ולקלוט את קבוצת הביל'יזים. פעם נוספת האיר המזל פניו למתיישבים שבעה חודשים לאחר העלייה על הקרקע, כאשר מצאו מים. פקידים מרוסיה אשר ביקרו במושבה שמונה חודשים לאחר ייסודה לא הסתירו את התפעלותם מן ההשגים: 'כח אבנים כחכם ועשויים אתם לבלי חת. במשך זמן קטן כזה עלה בידכם לבנות בתים, לחרוש, לזרוע שדות ולנטוע גנים ולהפוך מקום שומם למקום מושב בארץ נכריה זאת, אשר לא ידעתם את אוריה ויבולה, תושביה ושפתה'.⁷⁹ סיפור התבססותה של ראשון לציון היה, כידוע, ארוך ומפותל. עוד לפני שהברון

74 מכתב מאת פרנק דיאמנד, חבר המושבה, אל סול מרקס, חבר הוועד בניו אורלינס, מיום 22.5.1882. AJAC, שם.

75 דוידון (לעיל, הערה 72), עמ' 2.

76 לבונטין (לעיל, הערה 24), עמ' 62.

77 שם, עמ' 63.

78 שם, שם.

79 שם, עמ' 79.

נטל את המקום תחת חסותו, הצליחו המתיישבים לבנות בתים, לחרוש שדות ולטעת נטיעות ראשונות, חרף כל הקשיים.

5. סיסילי איילנד – הנטישה המהירה

כתבותיו של יוסף פטריקובסקי בעיתון 'המליץ' זורות אור על המציאות האמיתית של ההתיישבות בסיסילי איילנד. על אף כל הסיוע, לא התקדמה העבודה כמצופה. תנאי המגורים לא היו נוחים, והוועד המסייע מניו אורלינס היה גם הוא חסר ניסיון בענייני התיישבות. אף חיי השיתוף בין האנשים לא עלו יפה: 'בהיותם אנשים שונים ורחוקים איש מרעהו בדעותיהם ומעלליהם, היה הדבר להם לפוקה ולמכשול רב'.⁸⁰ מכתבים שקיבלו המתיישבים ממהגרים אחרים, אשר התיישבו בערים שונות, לימדו אותם שחייהם של חבריהם נוחים יותר ומבטיחים הצלחה רבה יותר. עיתונאי שביקר במושבה שמע מפי כמה מן האנשים, שהעבודה מפרכת והם מבקשים לעזוב את המקום.⁸¹

באסיפה שקיימו חברי המושבה פחות משלושה חודשים לאחר הקמתה, ב־1 במאָרס 1882, התלוננו המתיישבים על פגעים שאינם ניתנים לתיקון: האקלים גורם למחלות; מזג האוויר בלתי נסבל; 'השמש ממעל כאש בוערת והאדמה מתחת מעלה אדים רעים'; יש הצפות בחורף ויובש בקיץ; האדמה אינה פורייה; 'זוה לנו האות: כי בכל האי אין אף נוטע אחד אשר שפרה עליו נחלתו';⁸² הארץ 'אוכלת יושביה'; מספר תושבי האיזור הצטמצם במשך עשר השנים האחרונות, בסביבה מתגוררת רק אוכלוסייה נחשלת ובאיזור אין בתי ספר או מוסדות תרבות. באסיפה זו, שבה שכנו אנשי המושבה את מרי רוחם והביעו את אכזבתם מן המקום, הם ביקשו מאנשי הוועד בניו אורלינס שיסייעו להעביר את המושבה למקום אחר. לדבריהם, מושבה זו מחטיאה את מטרתם, להיות 'הראשונים למופת להבאים אחריהם... מי מנוודי רוסיה ישליך נפשו מנגד לבוא אליהם ולהתענות כמוהם בכל אשר התענו המה?'. תשובתם של אנשי ניו אורלינס היתה נחרצת:

לא תוכל עוד הקולוניא הזאת להבטל, פן יאמרו הגויים כי היהודים הרוסים נרפים הם וממאנים לעשות בחפץ כפיהם... הארץ איננה משכלת, כי עוד לא מת מהקולוניסטים אך אחד, ולו גם ימותו שלושה או ארבעה מהם, במה נחשבים הם לעומת המפעל הקדוש אשר מטרתו להצלת כל עם ישראל?⁸³

80 פטריקאוסקי (לעיל, הערה 15), י"ט בחשוון תרמ"ד, גליון 86, עמ' 1364.

81 *The Jewish Messenger*, 14.4.1882

82 פטריקאוסקי (לעיל, הערה 15), גליון 86, עמ' 1362; שם, כ"ט בחשוון תרמ"ד, גליון 87, עמ' 1379. ראוי לציין, שהאנשים התלוננו על חום הקיץ על פי השמועה ומבלי שחוו זאת. וראה גם: *The Jewish Messenger*, 14.4.1882, ושם דיווח על תלונות המתיישבים, שלא ניתן לצאת לעבודה בשל הגשמים המרובים. בעיתון זה, מיום 2.6.1882, נאמר כי הוועד בניו אורלינס עושה מאמצים להחיות את המושבה.

83 פטריקאוסקי, שם.

מן העימות הנוקב עולה, מחד גיסא, אכזבתם הקשה של המתיישבים, ומאידך גיסא, הכרת הוועד בניו אורלינס שאין המהגרים מרוסיה חשים מחויבות לאדמה שעליה הם התיישבו. נטישת המקום החלה עוד לפני שנהר המיסיסיפי הציף את המושבה: 'ובאיזה חודשים עזבו מחצית הגולים את הקולוניא וילכו לרכול בסחורה או לעשות איזו עבודה בבתי המעשה בערים הגדולות'.⁸⁴ באפריל, ארבעה חודשים בלבד אחרי שעלו על הקרקע, גאו מי המיסיסיפי, הציפו את שדותיהם, השחיתו את גידוליהם וסחפו את רכושם. מתיישבים מעטים המשיכו לדור במקום עוד זמן מה. ידיעות עליהם נשתמרו בספר החולים של בית החולים טורו שבניו אורלינס, שבו אושפזו רבים מהם בשל מחלת המלריה.⁸⁵ אחרוני המתיישבים עזבו את המושבה בשלהי 1883.⁸⁶ רוונטל, שכמו אחרים הפסיד במקום מהונו הפרטי, עזב את המקום בעקבות ההצפה. הוא נפגש בחודש מאי עם חברי HEAS בניו יורק ודן עמם באפשרות של התיישבות חקלאית באתר חדש (ראה להלן). כמה מן המתיישבים פנו למושבות חדשות, שקמו במערב ארצות הברית, ואחרים מצאו את מקומם בערים.

ד. סיסילי איילנד וראשון לציון – גורל מול גורל

הדמיון בין שתי המושבות לעומת השוני בתוצאות מעלה באורח חד את השאלה: מדוע נכשלה המושבה בלואיזיאנה, שלא כמו המושבה בארץ ישראל? חוקרי קורותיה של סיסילי איילנד הרבו להזדקק לשאלה זו והציעו הסברים רבים לכישלון. נציין את העיקריים שבהם:

(א) אי התאמתם של האנשים לחיי התיישבות. המתיישבים היו ברובם אנשים מעוטי אמצעים, התלויים בהון של אחרים.⁸⁷ הם לא נבחרו באורח שקול, ולרובם לא היה כל ניסיון חקלאי קודם.⁸⁸ נתונים אלה מאפיינים במידה רבה אף את המתיישבים בארץ ישראל. העובדה שהפונים לאמריקה נטשו את יעדם ואילו רבים מהפונים לארץ ישראל החזיקו מעמד, מוכיחה בעליל, שהמפתח לכישלון אינו העדר תכונות אישיות, המבטיחות לכאורה התאמה להתיישבות.

(ב) אי התאמת האתר להתיישבות חקלאית. חסרונותיה של סיסילי איילנד כבר נמנו: אקלים גרוע, הצפות ומחלות. גם מצבה הירוד והנחשל של ארץ ישראל בשלהי המאה הי"ט מוכר וידוע. מן ההבט הזה ראוי להשוות את סיסילי איילנד למשמר הירדן ולחדרה, שהיו

84 איזענשטיין (לעיל, הערה 13), עמ' 13. לדיווחים על עזיבת אנשים, ראה: *The Jewish Messenger*, 21.7.1882

85 Touro Infirmary Archives, New Orleans, ספר החולים משנת 1882, ובו דיווח על חולים שהגיעו לבית החולים בחדשים אוקטובר ודצמבר 1882. דיווח זה מאשש את הידיעה, שהמושבה לא התפרקה מיד לאחר ההצפה שאירעה באפריל 1882.

86 פעטריקאווסקי (לעיל, הערה 15), כ"ט בחשוון תרמ"ד, גליון 87, עמ' 1380. לדיווח שהמושבה התחסלה, ראה: *The Jewish Messenger*, 22.12.1882, 29.12.1882.

87 דוברובסקי (לעיל, הערה 9), עמ' 17-18; פרייס (לעיל, הערה 32), עמ' 79-80.

88 G. Davidson, *Our Jewish Farmers and the Story of the Jewish Agricultural Society*, New York 1943, pp. 194-233; ברמן (לעיל, הערה 19), עמ' 390; קלנר (לעיל, הערה 65), עמ' 95.

ידועות באקלימן הגרוע, בביצות שבסביבתן ובקדחת שהפילה בהן חללים. מייסדי המושבות עמלו על טיהור השטח והבראתו, ואילו סיסילי איילנד נעזבה במהירות, עוד טרם הוצפה על ידי המיססיפי, וננטשה כליל מיד לאחר מכן.

(ג) חיי השיתוף כגורם מכשיל ומעורר מדנים. לדעת יוליוס גולדמן, אשר נשלח בשנת 1882 מטעם ועד HEAS לחקור את אפשרויות ההתיישבות של יהודים במערב ארצות הברית, השיתוף היה הגורם הראשון במעלה לכשלון ההתיישבות בסיסילי איילנד.⁸⁹ לדבריו, למהגרים היהודיים באמריקה לא היה די רקע משותף ועל כן נדונו חיי השיתוף לכישלון. גולדמן הציע, בשעתו, שבעתיד תושבת המושבות על בסיס עסקי.⁹⁰ ראשון לציון יכולה לשמש מקבילה מאלפת גם בעניין זה. מייסדי המקום חשו תוך זמן קצר שרעיון השיתוף אינו הולם אותם וביטלוהו. מדוע אפוא לא שינו מתיישבי סיסילי איילנד עיקרון זה? ייתכן שתלותם בוועד בניו אורלינס מנעה זאת, או שתוכנית העזיבה הנחרצת שלהם מנעה אפשרות לתיקון המצב.

(ד) תחושת בדידות במולדת החדשה. למרות קבלת הפנים הגלגלת שבה התקבלו הפליטים מרוסיה בנחלתם, הם חשו מבודדים ביותר בארצם החדשה. הכפריים שחיו באיזור נתפסו בעיניהם כ'נוצעים' מגושמים עצלים ובערים אשר לא שכחו עדינה את מידותיהם מימי עבדותם.⁹¹ מתיישבי סיסילי איילנד בוו לכפריים שחיו באיזור, ויחס זה הזין את הפסימיות שלהם בכל הנוגע לסיכויי ההצלחה של מושבתם. גם בנימוק זה מאלפת ההקבלה לראשון לציון. ערביי ארץ ישראל נראו בעיני אנשי העלייה הראשונה פרימיטיביים ובעלי מידות רעות. ואולם, אנשי העלייה הראשונה והבאים בעקבותיהם מיאנו להתייחס להשגיהם החקלאיים הדלים של הערבים ולא ראו בכך עדות לטיבה הירוד של הארץ. להפך, הם תירצו את מצבה הקשה של הארץ בהזנחתה מצד הערבים ובשיטות החקלאות הפרימיטיביות שלהם. א' הרשר, אחד החוקרים המעטים שערך השוואה בין מפעל ההתיישבות בארצות הברית לבין המפעל בארץ ישראל, טען שההתיישבות החקלאית בארץ ישראל עד שנת 1900 היתה גם היא בבחינת כישלון. לדעתו, המשיכו המושבות את קיומן אך ורק הודות לעזרתו הנדיבה של הברון.⁹² אין ספק שעזרתו של הברון הבטיחה את קיומן של המושבות הנתמכות. עם זאת, המושבות התקיימו גם לפני קבלת התמיכה, ומושבות שלא זכו לעזרתו של הברון התפתחו אף הן. יתר על כן, יש להדגיש שכלכלתה של ארץ ישראל בשלהי המאה הי"ט היתה מפגרת, והכלכלה העירונית היתה דלה ביותר. יש חוקרים אשר תלו את הכישלון בסיסילי איילנד ביהודי אמריקה, שלא עשו די כדי לסייע למתיישבים. אחרים טענו, שהכישלון נבע מאופיה של ההגירה, שהיתה הגירת בהלה ונעדרה תכנון נאות. היו מי שהסבירו, כי יהודי רוסיה לא הבינו במה כרוך המעבר לחיי חקלאות.

J. Goldman, *Report on the Colonization of Russian Refugees in the West*, New York 89
1882, p. 23

ברמן (לעיל, הערה 19), עמ' 332-333. בתוכנית התיישבות נוספת, שהציע הרמן רוונטל מיד עם 90
שובו לגני יורק (ראה להלן, הערה 93), נעדר עקרון השיתופיות.

פצטרקאווסקי (לעיל, הערה 15), גליון 87, עמ' 1379; דוברובסקי (לעיל, הערה 9), עמ' 17. 91

הרשר, בספרו (לעיל, הערה 32), עמ' 115. 92

הרמן רוזנטל, מייסד המושבה, אשר מיהר לנטוש אותה, ביקש מוועד HEAS בניו יורק לסייע לו לייסד מושבות אחרות. התוכנית החדשה שהציע היתה אמורה, לדבריו, למנוע את פגיעה של ההתיישבות הראשונה. רוזנטל תכנן להקים בבת אחת עשר מושבות קטנות במערב ארצות הברית, סמוך למסילת ברזל, על בסיס הון עצמי ובסיוע מדריך חקלאי מהימן. רוזנטל אף תכנן לדאוג לחיים התרבותיים של המושבות ולייסד בהן בית ספר חקלאי. הוא עצמו היה מוכן לסייע בפרויקט החדש, תמורת משכורת קבועה.⁹³ הצעתו של רוזנטל מצביעה על הערכתו, כי הכישלון אירע מאחר שאדמת המושבה בלואיזיאנה לא היתה ראויה להתיישבות חקלאית, ובשל תחושת הבדידות שהכבידה על חייהם של אנשי סיסילי איילנד.

האומנם תנאי החקלאות בלואיזיאנה הם שסיכלו את התפתחות המושבה? לדעת הרשר, כל הנסיונות החקלאיים שעשו יהודים באמריקה בין 1880 ל-1900 נכשלו.⁹⁴ האם הכישלון נעוץ במצב החקלאות באותה עת, באמריקה בכלל ובלואיזיאנה בפרט?

בשלושת העשורים האחרונים של המאה הי"ט עברה החקלאות בארצות הברית מספר תהליכים. מחד גיסא, חל גידול מרשים בשטח החקלאי המעובד, במספר העובדים בחקלאות, ברמת התוצרת החקלאית ובגובה ההכנסות. ענפי החקלאות עברו שינויים מהירים וצמיחה עם הכנסתם של מיכון חדש, תיעוש וידע מדעי. עם זאת, אף שהמחזור הכספי של המגזר החקלאי גדל, הרי הצטמצם חלקו היחסי בכלל הגידול הכלכלי.⁹⁵ את הבכורה תפסה הכלכלה העירונית.⁹⁶ בשלהי המאה הי"ט ירד המגזר החקלאי מגדולתו כענף הכלכלי הראשון במעלה בארצות הברית.

המצב בלואיזיאנה שיקף נאמנה תהליכים אלה. במדינות הדרום היתה פריחה בגידול הכותנה⁹⁷ והחיטה.⁹⁸ תכשירים כימיים חדשים שנכנסו לשימוש השפיעו על ההשגים החקלאיים. גם ענפי חקלאות אחרים זכו להצלחה. עם זאת, מצב החקלאים היה קשה.⁹⁹ במיוחד היה קשה מצבם של איכרים חוכרים, שהקרקע לא היתה בבעלותם והם נזקקו להון נזיל יקר.¹⁰⁰ גם בלואיזיאנה החלה בשנות השמונים צמיחה מהירה של הערים.¹⁰¹

זאת ועוד, מושבות חקלאיות של יהודים קמו בשלהי המאה הי"ט ובראשית המאה הכ' בדרום אמריקה, בקנדה, ברוסיה ועוד. רובן הגדול של המושבות החקלאיות הללו ננטשו תוך שנים ספורות.¹⁰² ואולם, התנאים בארצות אלה היו שונים מהתנאים בלואיזיאנה שבארצות

93 ברמן (לעיל, הערה 19), עמ' 332–333.

94 הרשר, בספרו (לעיל, הערה 32), עמ' 114.

95 F.A. Shannon, *The Farmer's Last Frontier: Agriculture, 1860–1897*, V: *The Economic History of the United States*, New York 1945, p. 357

96 שם, עמ' 349.

97 J.A. Garraty, *The New Commonwealth 1877–1890*, New York 1968, p. 42

98 שנון (לעיל, הערה 95), עמ' 120.

99 גארטי (לעיל, הערה 97), עמ' 47.

100 שנון (לעיל, הערה 95), עמ' 80–81.

101 A.M. Schlesinger, *The Rise of The City 1878–1898*, Chicago 1961, p. 17

102 ח' אבני, ארגנטינה הארץ היעודה, ירושלים תשל"ג; א' טרטקובר, ההתיישבות היהודית בגולה, תל אביב 1959; ע' אטינגר, עם חקלאים יהודים בתפוצות, מרחביה 1942; צ' ליבנה (ליברמן), אכרים

הברית, ולא כאן המקום להרחיב בדוגמאות אלה. סיפורה של סיסילי איילנד אינו יכול לשמש מקרה מבחן לכל הנסיונות החקלאיים היהודיים, ויש מקום להערכה נוספת, כללית, שלהם. האם רק התהליך הכלכלי של צמיחת הערים וירידת החקלאות קבע את גורלה של החקלאות היהודית בארצות הברית, והוא שהביא לכישלון בלואיזיאנה? ולחילופין, האם העדר אפיקי פעילות כלכליים בערים שבארץ ישראל בשלהי המאה ה'י"ט הוא שהבטיח את המשך העיסוק החקלאי במושבות בארץ ישראל? מן ההשוואה הפרטנית שהבאנו עולה גם חלקו של הגורם הלאומי בעיצוב המושבה בארץ ישראל. במרכז חייהם של אנשי ראשון לציון עמד ייסודה של ישות יהודית לאומית. לעומת זאת, מייסדי המושבה היהודית-הרוסית הראשונה בארצות הברית הצביעו על מטרה לאומית בשלב התכנון, אבל היא לא הדריכה את צעדיהם ולא עמדה במרכז חייהם לאחר ייסוד המושבה.

בצד הגורמים הכלכליים יש לראות את הגורם האנושי והאידיאולוגי. כבר בני התקופה נתנו דעתם על ייחודם של העולים לארץ ישראל. מעל דפי 'המליץ' נכתבו שורות אלה:

כי היוצאים לאמריקה ייטיבו אך לנפשותם, כי יהיו לאנשים חיים מיגיע כפיהם ככל האדם אשר על פני האדמה; בעוד אשר היוצאים לארץ ישראל ייטיבו לכל עמנו, כי יהיו ליהודים חיים על אדמת אבותיהם ככל העמים אשר על פני האדמה; לאלה נתן ההווה... ולאלה גם העתיד.¹⁰³

וכבר נזקק לשאלה זו ארתור רופין, והצביע על הרעיון הלאומי כעל הגורם הראשון במעלה אשר הבטיח את הצלחת המפעל הציוני: 'הדרך להתיישבות חקלאית של יהודים זרועה מכשולים, ואין לדעת אם אפשר יהיה לסלקם. בארץ ישראל הצליחו להתגבר עליהם רק בכוח סיבה אחת: ההתלהבות הלאומית'.¹⁰⁴

* * *

נספח

תקנון המושבה היהודית בסיסילי איילנד

(על פי: מנקן [לעיל, הערה 3], עמ' 15-9)

יהודים ברוסיה, תל אביב תשכ"ז; י' כץ, 'ההתיישבות החקלאית היהודית בקנדה בשלהי המאה ה-19 ובראשית המאה ה-20', יהדות זמננו, 7 (תשנ"ב), עמ' 283-310.

103 'מעניני דיומא', המליץ, ה' בחשון תרמ"ד, גליון 82, עמ' 1288.

104 א' רופין, מלחמת היהודים לקיומם, תל אביב ת"ש, עמ' 156-157; הנ"ל, שלושים שנות בנין, ירושלים תרצ"ז, עמ' 283. וכן ראה: א' טרטקובר, נדודי היהודים בעולם, ירושלים 1947, עמ' 99; הנ"ל, האדם הנודד, תל אביב תשי"ד, עמ' 170; י' קלנר, למען ציון, ירושלים תשל"ו, עמ' 142-147; מ' שילה, נסיונות בהתיישבות, ירושלים תשמ"ח, עמ' 109-111.

CONSTITUTION
FOR THE
FIRST AGRICULTURAL COLONY OF RUSSIAN
ISRAELITES OF AMERICA.

STATE OF LOUISIANA, }
Parish of Orleans. }

Be it known, that on this sixteenth day of December, eighteen hundred and eighty-one, before me, Felix J. Dreyfous, a notary public for the Parish of Orleans and City of New Orleans, therein residing, personally appeared Herrman Rosenthal, Jacob Borowick, Marcus Piesakovitch, Bennen Grunberg, David Arsinberg, Ezekiel Aronstan (and others, 42 in number, whose names figure on the original act), temporary of this city, who severally declared that, availing themselves of the provisions of the general laws of this State relative to the organisation of corporations, they do hereby form themselves, together with such other colonists and immigrants as may become associated with and join them, into a body corporate, to be governed by the following stipulations, to wit :

ARTICLE FIRST.

The name of this association shall be "The First Agricultural Colony of Russian Israelites in America," it shall continue into existence for twenty-five years from the date hereof; it shall be capable to have, purchase, receive, take and hold for said corporation and its successors, lands, tenements, stocks, chattels, stores, warehouses, crafts, and effects of every kind and nature given or bequeathed unto or acquired by the same in any manner whatever; it shall have power to sell, devise, give and mortgage the property of the corporation; make contracts, and enter into other covenants as occasion shall call for. Said corporation shall have the right to sue and be sued, and to make, have and use a corporate seal with such device and inscription as it shall deem proper, and it shall be authorised to make rules, bye-laws and ordinances, and to do

everything needful for their good government and support not repugnant to this act of incorporation or to the laws of the land.

ARTICLE SECOND.

The domicile of this corporation is fixed at the Sicily Island, Parish of Catahoula, in this State.

ARTICLE THIRD.

The object and purposes of this association shall be the improvement of the moral and intellectual condition of its members and their families, to promote their welfare by united and harmonious action on their part, and to afford mutual assistance to themselves. To found a colony in the said Sicily Island, there to purchase lands, apportion the same; erect dwellings, farm houses, a school house for the education of their children; establish a library for the common use of the colony; supply money, farming utensils or other articles of husbandry, household furniture and stock to its members, and generally do and provide for their mutual support or for the furtherance of their aims and purposes aforesaid whatever shall be necessary.

ARTICLE FOURTH.

The corporate power of this association or colony shall be vested in a Board of Governors, composed of seven members.

(I.) The election of said Board shall be by ballot.

(II.) The following named parties are hereby constituted the Board of Governors of said association or colony, viz.: Hermann Rosenthal, Jacob Borowick, Mordechai Persachowitsch, Moses Wischnewsky, Aaron Dnorkin, Joseph Lukawaky, and Bennen Grunberg.

(III.) They shall hold their offices till the third day of December, 1882, or until their successors are elected and qualified. The next Board of Governors shall be elected by a majority vote on the first week in December, 1882, and thus yearly. At this election no member of this

association or colony shall be entitled to a vote unless he performs all the duties incumbent on him under this act.

(IV.) The Board of Governors shall elect one of their members president of the association or colony, one vice-president, another secretary, and another treasurer. Said Governors shall conduct, manage, govern, administer, and control the business, property, or effects of the association or colony, they shall also adjust all difficulties and controversies which may arise and grow among the members of the association or colony, or their families and employees; represent the association or colony in all matters or things concerning the same; grant, sign or execute in its name all deeds, contracts, obligations, and powers of attorney, and generally regulate, do, and manage any and all affairs pertaining to the concerns of the colony.

(V.) The Board of Governors shall serve without compensation; they shall have power to fill vacancies in their number caused by death, resignation, or otherwise; they, or the president, may call general or special meetings of the association or colony whenever necessary—giving due notice of the object of the meeting; they shall keep regular accounts of the affairs of the association or colony, and shall furnish at the general annual meeting of the colony or association a correct and particular account of the work performed, and of the condition of things generally; which report, together with the books and vouchers, shall be submitted to and examined by a committee of revision, to be elected by the association or colony.

ARTICLE FIFTH.

All citations or other legal process shall be served upon the president, or, in his default, on the vice-president of the association or colony.

ARTICLE SIXTH.

No member of the colony or association shall have the right directly or indirectly to sell, barter, manufacture,

distil or concoct any spirituous or malt liquors within the limits of the colony. Nor shall any member of this association or colony engage in any traffic or business of any kind without the consent of two-thirds of the members of the association or colony.

ARTICLE SEVENTH.

(I.) Any and all disputes arising among the members of the association or colony, their families or employees, shall be submitted to and decided upon by the Board of Governors.

(II.) The party cast may, if he thinks himself aggrieved, appeal to the Immigrants' Aid Association of New Orleans, as amicable compounders, whose decision shall therefore be considered as final.

(III.) Any member who shall violate this article by appealing to the Courts of Justice shall lose his rights as a member of the association or colony, and his lands and property shall be, at the discretion of the association or colony, bought by said association or colony at the valuation or price fixed by the Immigrants' Aid Association of New Orleans.

ARTICLE EIGHTH.

All money belonging to any individual member of this association or colony which has been deposited with the Immigrants' Aid Association of New Orleans will remain as a general fund for the benefit of this colony or association; but such member shall be entitled to a special credit on the books of the association or colony for the amount so deposited, less the costs incident to his voyage and support.

ARTICLE NINTH.

All supplies sent to the colony by the Immigrants' Aid Association of New Orleans shall be charged to this association or colony, whose Board of Governors shall distribute the same. The members receiving the supplies shall

be charged with the amount thereof in the books of the secretary of the association or colony.

ARTICLE TENTH.

Any member of the colony or association having to his credit, in the books of the association or colony, a larger amount than any of his associates, shall not, for that reason, be entitled to draw more supplies than is necessary for his needs, unless by special authority from the Immigrants' Aid Association of New Orleans.

ARTICLE ELEVENTH.

All produce grown, raised, or gathered on the lands of the association or colony (except such as may be needed for the use or consumption of the members) shall be shipped or consigned to the Immigrants' Aid Association of New Orleans, to be by them disposed of in the best interest of the association or colony.

ARTICLE TWELFTH.

(I.) In the event of the death of a member, his family (if consisting of a widow and minor children) shall be supported by the colony or association for the term of five years, during which the members of the association or colony shall be bound to cultivate the lands of said family. This obligation shall cease, however, either upon the son of the deceased (if any) attaining the age of twenty-one years, or the widow entering into another marriage.

(II.) In case of sickness of a member, his family shall be supported by the association or colony until said member's recovery.

ARTICLE THIRTEENTH.

The lands of the association or colony shall be divided into groups by the Board or Governors, who shall apportion them into lots, to be drawn for by the members of this association or colony. Any of the members shall have the right to buy the land that has fallen to his share as soon as he shall have the means to pay for the same.

ARTICLE FOURTEENTH.

All lands, farming utensils, implements, stock and furniture shall remain the property of the association or colony. No member thereof shall have the right to dispose of the same until the debt of the association or colony to the Immigrants' Aid Association of New Orleans shall have been discharged; nor shall any member have the right of selling, alienating or encumbering his land without the consent of the Board of Governors.

But this article shall not be construed as affecting the movable objects purchased by any member of this association or colony with his own funds, which he possessed prior to becoming a member thereof; on the contrary, such objects shall remain his private property.

ARTICLE FIFTEENTH.

(I.) Should any member of the association or colony be guilty of wanton laziness, or addicted to drinking, and thus become unable to pay his debts or discharge his duties, the colony or association shall assume those debts and divide his lands among the rest of his associates.

(II.) And should the member by his general behaviour become objectionable to his co-members, then the Board of Governors, by a two-thirds vote of its members, may recommend his expulsion from the association or colony to the Immigrants' Aid Association of New Orleans, whose action in the premises shall be final.

The expelled member will receive the value of his land according to the estimation fixed by the Board of Governors, after deduction of the amount he may owe to the association or colony, or to the Immigrants' Aid Association of New Orleans.

ARTICLE SIXTEENTH.

All proposed amendments to this Constitution must be posted up for four weeks on the entrance to the school-house of the association or colony, and shall be balloted for at the ensuing general meeting. It can only be adopted

by a two-thirds majority vote of the members present at said meeting.

ARTICLE SEVENTEENTH.

On the dissolution of this association or colony by limitation, or sooner, by the will of four-fifths of its members, its affairs shall be liquidated and wound up by the Immigrants' Aid Association of New Orleans (if still in existence), else by three commissioners appointed by the association or colony at a general meeting convened for that purpose. Its assets, if any, remaining after payment of all its debts, shall be divided among the members of the association or colony, in the proportion of their respective interests therein.

Thus done and passed in my office on the day, month and year first above written, in two originals, one of which remains in my said office for record, and the other is delivered to the appearers, in the presence of Messrs. Abel Dreyfous and Louis Lalaurie, competent witnesses, who have signed with said appearers and me, the notary, after reading the whole.

(Original Signed)

HERMANN ROSENTHAL,
MARKUS PIESKHOVITCH,
JACOB BOROWICK,
BENNEN GRUNBERG,
EZEKIEL ARONSTAN,
and others.

A. DREYFOUS.
LOUIS LALAUURIE,

FELIX J. DREYFOUS,
Notary Public.

I do hereby certify the above and foregoing to be a true and correct copy from the original act of incorporation of "The First Agricultural Colony of Russian Israelites in America," on file and of record in my office.

In testimony whereof I have hereto set my hand and affixed the impress of my seal of office at New Orleans, this twentieth day of December, Eighteen hundred and eighty-one.

SEAL.

(Signed)

FELIX J. DREYFOUS,
Notary Public.

